

Statens Skolinspektion Årsredovisning 2015



Årsredovisning 2015

Innehåll

Förord	4
Statens skolinspektion	6
1. Resultatredovisning	7
1.1 Skolinspektionens samlade produktion	7
1.2 Tillsyn, kvalitetsgranskning och anmälningar	9
1.2.1 Regelbunden tillsyn	9
1.2.2 Anmälningsärenden	25
1.2.2.1 Barn- och elevombudet	31
1.2.3 Kvalitetsgranskning	37
1.2.4 Övriga särskilda redovisningskrav i regleringsbrev – tillsyn och kvalitetsgranskning	43
1.2.4.1 Erfarenheter utifrån myndighetens tillsyn enligt 26 kap. skollagen	43
1.2.4.2 Erfarenheter från tillsyn och kvalitetgranskning inom yrkesutbildningsområdet	45
1.2.4.3 Insatser för att utvärdera myndighetens arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning	46
1.3 Tillståndsprovning	53
1.4 Hur Skolinspektionen kommunicerar sina resultat	60
1.5 Kostnader per verksamhet	62
1.6 Organisationsstyrning	66
1.6.1 Kvalitetssäkring av arbetsmetoder och internt kvalitetssäkringsarbete	66
1.6.2 Samverkan med Skolverket och andra myndigheter	72
1.6.3 Myndighetens tillhandahållande av kansliresurser för Skolväsendets överklagandenämnd	76
1.6.4 Kompetensförsörjning och andra personalrelaterade uppgifter	77
1.7 Övrig verksamhet och återrapportering	81
1.7.1 Skolväsendets överklagandenämnd	81
2. Finansiell redovisning	85
2.1 Resultaträkning	85
2.2 Balansräkning	86
2.3 Anslagsredovisning	88

2.4 Tilläggsupplysningar och noter	89
2.4.1 Tilläggsupplysningar	89
2.4.2 Noter	92
2.5 Sammanställning över väsentliga uppgifter	101
3. Undertecknande av årsredovisningen 2015	102

Förord

Skolinspektionens mål är att verka för att alla elever ska få tillgång till en god utbildning i en trygg miljö. Genom vårt uppdrag fokuserar vi på att granska, utöva tillsyn och observera i svensk skola. Under 2015 berördes runt 40 procent av grund- och gymnasieskolorna direkt av vår verksamhet. Vår närvaro i skolan är viktig och vi har under året arbetat intensivt med att införa den tillsynsstrategi som ska gälla under 2015-2017.

Under året bytte vi tillsynsmodell för att kunna fokusera på de skolor som har störst utvecklingsbehov. De skolor där det finns störst risk för att eleverna inte får den utbildning de har rätt till har fått mer tillsynstid. Vi granskar även skolhuvudmännens arbete i högre utsträckning. Under 2015 har vi också utvecklat vår granskning av undervisningen bland annat genom fler strukturerade observationer. Vi har ökat trycket på att förbättringar ska ske och samtidigt ökat vårt stöd, till exempel i form av återföring till skolor.

I och med den förändrade lagstiftningen om viten ska Skolinspektionen nu i fler fall än tidigare besluta om att skolornas huvudmän får betala vite om iakttagna brister i skolan inte åtgärdas. Det är tydligt att lagstiftningen medfört att fler huvudmän nu berörs av denna strängare form av åtgärd – under 2015 fattade myndigheten 90 beslut om föreläggande med vite.

De uppföljningar vi gör visar att skolorna i stort åtgärdar de brister vi identifierat. Det är ett viktigt resultat av vår verksamhet. Våra iakttagelser tas för det mesta emot väl av huvudmän och skolor och de uppger till stor del att åtgärder som initierats till följd av tillsyn och kvalitetsgranskningar har förbättrat skolan.

Genom att vi dagligen möter elever, lärare och rektorer i svensk skola har vi bra förutsättningar att se vad som kan bli ännu bättre. Det fångar vi bland annat upp i våra kvalitetsgranskningar. Under 2015 granskade vi till exempel undervisningen i ämnet historia samt läs- och skrivundervisningen. Andra viktiga kvalitetsgranskningar har berört elevhälsa, huvudmannens styrning av grundskolan och studieavbrott. Vi kan fortsatt se att kvalitetsgranskningarna ger viktiga bilder av såväl utvecklingsområden i skolan, som framgångsrika arbetssätt. Vi kan också se genom vår postgranskningenkät att de uppskattas som underlag för utveckling.

I april fick Skolinspektionen regeringens uppdrag att under tre år särskilt ska granska förskolan. Flera granskningar och en helt ny enkät till föräldrar med barn i förskolan startades under året. Jag tror att förskolan är ett område där Skolinspektionen kommer att kunna bidra med mycket ny kunskap.

Anmälningarna till Skolinspektionen fortsatte att öka under 2015. Den vanligaste orsaken till att anmäla är kränkande behandling. I den här gruppen finns många fall där barn far särskilt illa. Andra skäl att anmäla kan vara att eleven inte får det stöd som han eller hon har rätt till. Vi har under året fortsatt vårt arbete med att förbättra processer och korta våra handläggningstider.

Utöver löpande utredningsarbete, fokuserade vi under året på olika teman som återkommer i många anmälningssärenden. Ett exempel är när anmälan rör en elev med långvarig frånvaro. Skolinspektionens genomgång visade att skolorna och deras huvudmän måste göra mer för att få tillbaka elever som varit borta från skolan utan giltig orsak en längre tid.

Antalet ansökningar om att få starta fristående skola minskade under 2015. Rätt förutsättningar att driva skola är en väsentlig faktor för kvaliteten i undervisningen. Det är också viktigt att brister i nya skolor snabbt åtgärdas. Därför får alla nya skolor en särskild förstagångstillsyn under sitt första verksamhetsår.

Sammanlagt har Skolinspektionen under 2015 fattat nästan 8 800 beslut. Jag är mycket stolt över vår närvaro i skolan och kvaliteten i det myndighetens medarbetare producerat under året.

Helén Ängmo

Tillförordnad generaldirektör

Statens skolinspektion

Skolinspektionen redovisar nu, med denna årsredovisning, sitt sjunde hela verksamhetsår sedan starten i oktober 2008. I resultatredovisningsdelen redovisas jämförande information för tre år i följd, det vill säga 2015, 2014 och 2013. Viss information återfinns på fler ställen i årsredovisningen för att underlätta för läsaren.

Organisation

Skolinspektionens kärnverksamheter bedrivs inom fem regionala inspektionsavdelningar med stöd av ett huvudkontor bestående av en avdelning för verksamhetsstöd, en analys- och statistikavdelning, ett kommunikationssekretariat och en rätts- och tillståndsavdelning. Huvudkontorets avdelning för verksamhetsstöd innehåller enheter för HR, ekonomi och verksamhetsstyrning respektive IT och kontorsservice. Analys- och statistikavdelningen består av tre enheter – en för ekonomisk granskning, en för statistik samt en för analys. Rätts- och tillståndsavdelningen består av en rättsenhet och en enhet för tillståndsprövning samt ett kansli för Skolväsendets överklagandenämnd.

Inom varje inspektionsavdelning finns två till tre enheter som arbetar med regelbunden tillsyn och kvalitetsgranskning. Vidare finns på varje inspektionsavdelning en enhet som handlägger anmälningsärenden.

BEO, Barn- och elevombudet, är en del av Skolinspektionen, men är samtidigt självständig i sitt beslutsfattande. ÖKN, Skolväsendets överklagandenämnd, är en egen myndighet som Skolinspektionen är värdmyndighet för.

Figur 1: Organisation 2015

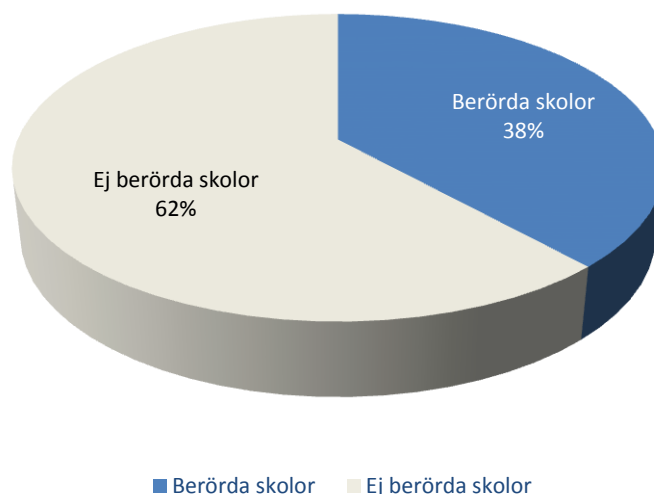


1. Resultatredovisning

1.1 Skolinspektionens samlade produktion

Idag går omkring 1,3 miljoner elever i cirka 7 100 skolenheter inom skolformerna grund- och gymnasieskola i Sverige.¹ Skolinspektionen har under 2015 besökt eller på annat sätt genomfört tillsyn och kvalitetsgranskningar samt hanterat anmälningsärenden från närmare 40 procent av dessa grund- och gymnasieskolor, över 2 700 stycken, och cirka 1 500 andra verksamheter såsom förskola, fritidshem, grund- och gymnasieverksamheter på huvudmannanivå och vuxenutbildning. Sammanlagt har Skolinspektionen fattat nästan 8 800 beslut.

Diagram1: Andel grund- och gymnasieskolor i landet som direkt berörts av Skolinspektionen 2015.



1

http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.236515!/Menu/article/attachment/Samtliga%20skolformer_Elever_Riksniv%C3%A5_Tab1_2014_15webb.xls

Tillsyn, kvalitetsgranskningar och anmälningar

Under året har Skolinspektionens regelbundna tillsyn avsett nästan 775 skolenheter och 635 beslut på huvudmannanivå, vilket omfattar nästan 295 offentliga och enskilda huvudmän. I de flygande inspektionerna har 65 huvudmän i 74 kommuner berörts. Inom ramen för etableringskontrollen och förstagångstillsynen har totalt 113 beslut för lika många skolenheter fattats.

Skolinspektionen har även fattat beslut för cirka 180 skolenheter och andra verksamheter i de åtta kvalitetsgranskningar som avslutades under året. Utöver det har Skolinspektionen skrivit ungefär 616 uppföljningsbeslut för tillsynen som helhet.

För anmälningsärenden har omkring 5 800 beslut fattats, varav cirka 1 500 beslut efter uppföljning.

Ombedömning av nationella prov

På uppdrag av regeringen har Skolinspektionen redovisat ombedömningen av 45 510 nationella prov som genomfördes i grundskolan och gymnasiet under 2014, och nationella prov inom den kommunala vuxenutbildningen på gymnasienivå som genomfördes under 2013. I urvalet ingick 685 skolor.

Tillståndsprovning

Skolinspektionen har inom tillståndsprovningen fattat 279 beslut om start eller utökning av fristående skolenhet. Utöver detta har 185 beslut fattats gällande omprövningar av ansökningar om tillstånd, betygsrätt för vuxenutbildning, tillstånd för undervisning på engelska, utbildning utan att tillämpa timplanen, färdighetsprov, särskilda skäl för provning utanför ordinarie ansökningstid samt internationella skolor.

Enkäter

Under 2015 genomfördes Skolenkäten i 124 kommuner. Totalt besvarade mer än 340 000 elever, lärare och vårdnadshavare enkäten under 2015 (år 2014 ca 100 000 elever).

Mellan juni 2015 och december 2015 har även en enkät (postinspektionsenkät) besvarats av 357 rektorer som genomgått tillsyn. 2015 har också en postkvalitetsgranskningenkät besvarats av 85 rektorer/huvudmän som ingått i en kvalitetsgranskning. Därutöver har en posttillståndsenkät besvarats vid två tillfällen (efter ansökan om tillstånd respektive efter beslut om tillstånd). Vid första tillfället var det 65 kontaktpersoner som besvarade enkäten och vid andra tillfället besvarade 52 kontaktpersoner enkäten.

1.2 Tillsyn, kvalitetsgranskning och anmälningar

1.2.1 Regelbunden tillsyn

Regelbunden tillsyn innebär en granskning av skolenheter och huvudmän för att se om de följer skollagen, förordningar, läroplaner, kursplaner och andra bestämmelser som de är skyldiga att följa. Inriktningen på tillsynen har fått en ökad tyngdpunkt mot att granska huvudmannens ansvar.

Skolinspektionen ska särskilt redovisa:

- Erfarenheter av tillgången till personal med kompetens att tillgodose behovet av vägledning inför utbildning och yrkesval hos elever i grundskolan och gymnasieskolan (se sid 17).
- Hur huvudmännen arbetar för att säkerställa att behöriga lärare och förskollärare används för undervisningen och hur huvudmän, rektorer och förskolechefer säkerställer att personal får nödvändig kompetensutveckling (se sid 18).
- Skolinspektionen ska i enlighet med vad som anges i propositionen Villkor för fristående skolor m.m. (prop. 2013/14:112) revidera den så kallade skolenkäten samt vidta de åtgärder som i övrigt krävs för att kunna överföra information om elevers och föräldrars upplevda kvalitet till Skolverket för publicering i det nya informationssystem som ska tas i drift 2015. Skolinspektionen ska samråda med Skolverket om uppdragets genomförande. Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) ska löpande hållas informerat om utvecklingen. Skolinspektionen ska i årsredovisningarna för 2014 respektive 2015 redovisa kostnaderna för uppdragets genomförande (se sid 22).

Ny modell för tillsynen

En ny modell för regelbunden tillsyn har införts från den 1 januari år 2015. Skolinspektionen ökar sin närvaro i skolsystemet genom att i högre grad fokusera på huvudmannens ansvarstagande, bland annat genom att alla huvudmän granskas under tre år. Skolinspektionen har tillsynsansvar för förskolan², vuxenutbildningen³, fritidshemmen⁴ samt grund- och gymnasieskolan. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen.

Tillsynen omfattar därför förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet för de

² Ej enskilda förskolor. Kommunala förskolor granskas endast på huvudmannanivå.

³ Granskning endast på huvudmannanivå.

⁴ Granskning endast på huvudmannanivå.

flesta kommunala huvudmän. Vidare ingår alla skolenheter i tillsynen, men myndigheten prioriterar att besöka de grund- och gymnasieskolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. En fördjupad, så kallad prioriterad tillsyn, genomförs på dessa skolenheter. En prioriterad tillsyn är mer omfattande både avseende tidsåtgång och frågor som utreds. Skolenheterna väljs med hjälp av en risk- och väsentlighetsanalys. Analysen är bland annat baserad på kunskapsresultat och resultat från skolenkäten till elever, vårdnadshavare och pedagogisk personal. Samtliga kommunala grund- och gymnasieskolor besöks också i den nya modellen. Huvudmannens ansvar för varje skolform har tydliggjorts i den nya modellen bland annat genom att det i normalfallet fattas ett beslut per skolform.

Tillsyn genomförs på samtliga fristående skolenheter genom att varje enhet besöks. I de skolenheter där analysen visar på risker för att en hög andel elever inte får den utbildning de har rätt till genomför myndigheten en så kallad prioriterad tillsyn, på samma sätt som för offentliga grund- och gymnasieskolenheter. I analysen för enskilda huvudmän ingår, förutom vad som beskrivits ovan, även en riskanalys av ekonomiska förutsättningar. På övriga fristående skolor genomförs en mindre omfattande utredning, en så kallad bastillsyn. Utöver tillsyn på skolenhetsnivå granskas varje enskild huvudman utifrån sitt ansvarstagande för de skolformer huvudmannen har tillstånd att bedriva.

Tabell 1a: Regelbunden tillsyn 2014 och 2013 (tidigare tillsynsmodell) – antal beslut på huvudmannanivå och skolenhetsnivå respektive antal övriga verksamheter som omfattats.

Huvudman	Antal beslut på huvudmannanivå		Antal skolbeslut		Antal beslut för övriga verksamheter	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Offentlig	91	58	1 301	1 003	227	133
Enskild huvudman	2	1	265	258	-	-
Totalt	93	59	1 566	1 261	227	133

Tabell 1b: Regelbunden tillsyn, ny modell och tillsynscykel från och med år 2015, ej jämförbar med tidigare modell – antal beslut på huvudmannanivå⁵ och skolbeslut

Huvudman	Antal beslut på huvudmannanivå ⁵	Antal skolbeslut
	2015	2015
Offentlig	489	445
Enskild huvudman	146	330 ⁶
Totalt	635	775

Fler beslut för huvudmän men färre för skolenheter

Skolinspektionen har under år 2015 fattat fler beslut för huvudmän, men färre tillsynsbeslut för skolenheter, jämfört med tidigare år. Totalt har Skolinspektionen fattat 775 skolbeslut och 635 beslut på huvudmannanivå. För offentliga huvudmän ingår då även beslut som tidigare beskrevs som övriga verksamheter, såsom förskola och vuxenutbildning. Nivån på antalet skolbeslut ligger i linje med den förändrade inriktningen för tillsynen. Det går inte att göra direkta jämförelser med antal beslut mellan åren, eftersom inriktning och omfattning ändrats. Den nya tillsynen fokuserar i högre grad på huvudmannens ansvarstagande, vilket förklarar den stora ökningen i antalet beslut på huvudmannanivå. Vi avsätter också mer tid per skolenhet, även om totalt sett färre offentliga skolenheter granskas. Implementeringen av den nya modellen har tagit tid och engagemang i anspråk. Majoriteten av de planerade besöken har genomförts, men ett antal beslut kommer att fattas först i början av år 2016.

Under 2015 har Skolinspektionen utvecklat tillsynen av fristående skolor. Beslut fattas numera som för offentliga huvudmän, det vill säga både på skolenhets- och huvudmannanivå för att tydligare synliggöra enskilda huvudmäns ansvarstagande. Tidigare år har enbart beslut på skolenhetsnivå fattats. En övervägande majoritet av enskilda huvudmän bedriver verksamhet i enbart en skolenhet. Tillsynen av dessa genomförs som tidigare i samband med att skolans lägeskommun har tillsetts och huvudmannabeslutet inkluderas i skolbeslutet.

Under 2015 har myndigheten fattat 72 beslut som inneburit föreläggande vid vite (20 beslut år 2014 och 17 beslut år 2013) inom den regelbundna tillsynen. Det är ungefär 11 procent av alla förelägganden som förenas med sanktionen vite. Ökningen beror på

⁵ 2015 års tillsynsmodell innebär att både enskilda och offentliga får huvudmannabeslut per verksamhetsform de bedriver (Gr, Gy, Grs, Gys, Vux, Fh, Fs). Enskilda huvudmän med endast en skolenhet kan endast få huvudmannabeslut på fritidshemsnivå (Fs), övriga verksamhetsformer inkluderas i deras skolbeslut. Siffrorna för 2014 och 2013 följer dåvarande modell och kan inte jämföras med 2015.

⁶ 169 av de 330 skolbesluten som gällde enskilda huvudmän inkluderade även huvudmannabeslut.

att myndigheten tillämpar den nya lagstiftningen om att förena föreläggande med vid vite om det framkommer att det finns brister som funnits en längre tid och som påtagligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen.

De vanligaste bristerna

De vanligaste bristerna som identifieras på huvudmannanivå avser utvecklingen av utbildningen vid skolenheterna. En vanlig brist är att huvudmannen inte gjort analyser av sina resultat och således saknar kunskaper för att kunna identifiera vilka utvecklingsbehov de har. Det saknas också tillräckligt med uppföljning av resultat. Denna brist är vanligast för de verksamheter där det saknas tillgång till offentlig resultatstatistik, exempelvis har 75 procent av granskade offentliga huvudmän för fritidshem kritiserats för det liksom 64 procent av huvudmän för grundsärskola (både offentliga och enskilda).

Samma brister återfinns gällande huvudmännens grund- och gymnasieskolenheter. En annan vanlig brist är att huvudmannen inte ser till att det finns tillgång till elevhälsa.

Under året var det 84 procent av de granskade prioriterade grundskolorna som hade någon form av påpekad brist. Motsvarande siffra för gymnasieskolor är 76 procent. För att risk- och väsentlighetsanalysen ska vara så träffsäker som möjligt utvecklas den regelbundet utifrån utvärdering av utfallet i tillsynen.

De vanligaste bristerna vid prioriterad tillsyn av grund- och gymnasieskolenheter finns i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete, brister i extra anpassning och särskilt stöd samt rektors styrning och utveckling av verksamheten. Vid var femte granskad grundskolenhet finns brister i tillgång till studie- och yrkesvägledning. Det område som har lägst andel brister är bedömning och betygssättning. Brister i undervisningen har konstaterats vid prioriterad tillsyn i 33 respektive 34 procent av granskade grund- och gymnasieskolenheter.

I den nya modellen genomför myndigheten också en muntlig återkoppling till berörd skolenhet, i de fall brister konstaterats. I normalfallet sker det genom ett återbesök i verksamheten. Tidigare skedde sådan enbart till representanter för offentliga huvudmän. Vid dessa tillfällen ger Skolinspektionen råd och vägledning kring hur beslutet ska tolkas.

Under 2015 har myndigheten fortsatt med att fördjupa uppföljningen av huvudmännens vidtagna åtgärder och påbörjade utvecklingsinsatser. Under 2015 fattades 616 uppföljningsbeslut (640 uppföljningsbeslut fattades år 2014).

Riktad tillsyn och flygande inspektioner

Skolinspektionen genomför även riktad tillsyn och flygande inspektion. I den riktade tillsynen ligger fokus på regelefterlevnad inom ett specifikt område på ett urval av skolenheter eller verksamheter. I en flygande inspektion gör myndigheten en samlad insats där en avgränsad del av verksamheten granskas på många skolenheter samtidigt. Resultatet kan sedan bilda underlag för andra typer av granskningar, till exem-

pel en kvalitetsgranskning, som innebär att Skolinspektionen gör en djupare studie av hur ett mindre antal verksamheter arbetar inom området.

Under 2015 genomfördes två flygande inspektioner.

Den första avsåg skolverksamheten på 24 av Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem⁷. Inspektionen visade att eleverna fick för lite undervisning i alltför få ämnen och med lärare som ofta saknade behörighet. En kortare beskrivning återfinns nedan.

- **Undervisningen vid särskilda ungdomshem**

Skolinspektionen har den 22 och 23 oktober 2014 genomfört en oanmäld inspektion där skolverksamheterna på de särskilda ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS) har granskats. Inspektionen visar att många ungdomar på SiS ungdomshem får lite undervisningstid i få ämnen och med lärare som ofta saknar behörighet. Flera av de lektioner Skolinspektionen observerat genomförs utan tydlig målsättning eller koppling till läroplanerna. Risken med denna typ av ostrukturerade lektioner, tillsammans med många avbrott, är att deltagande vid lektionstillfällena ses mer som ett tidsfördriv än som meningsfull undervisning. Det finns också en betydande andel ungdomar som varken deltar i någon utbildning eller i praktik.

Inspektion visar också att de ungdomar som har svårt med studiemotivationen och svårt att se undervisningen som intressant och meningsfull inte heller anser att lärarna förväntar sig särskilt mycket av dem. Särskilt tydligt är det bristande intresset för undervisningen bland de placerade flickorna. Elevernas upplevelse av lärarnas bristande tilltro till deras förmåga riskerar att leda till en ökad känsla av misslyckande och minskad självkänsla, som i sin tur missgynnar elevernas chanser att lyckas i skolarbetet.

Den andra flygande inspektionen avsåg gruppstorlek, personaltäthet och trygghet för små barn i förskolan. Skolinspektionen genomförde oanmälda besök vid totalt 196 förskoleenheter vid två tillfällen, i maj och i oktober. I en delrapport⁸, som publicerades i juli konstaterades att det på var sjätte förskola som Skolinspektionen besökte fanns brister i tillsyn och uppmärksamhet, vilket utgör grunden för barnens trygghet och välmående. En slutrapport kommer att publiceras i början av år 2016. En kortare beskrivning återfinns nedan.

- **Barngrupper i förskolan**

Under en vecka i maj 2015 genomförde Skolinspektionen granskning av 101

⁷ "Skolverksamheten vid statens särskilda ungdomshem" 2014:1542

⁸ Delrapporten "En vanlig dag i förskolan – Gruppstorlek, personaltäthet och trygghet", 2014:6460, avser oanmälda besök vid 101 förskoleenheter i maj 2015.

slumpmässigt utvalda förskolor över hela landet. Syftet var att kartlägga hur barngruppernas storlek och personaltätheten ser ut under en vanlig dag på förskolan och vilka konsekvenser dessa faktorer kan medföra för barnens trygghet. Under den observerade dagen på förskolan förekom stora variationer i hur många barn och hur mycket personal som var närvarande vid olika aktiviteter. Vid 85 procent av de granskade förskolorna bedömdes barnen vid Skolinspektionens besök få den uppmärksamhet och den tillsyn som är nödvändig för att tillgodose deras behov av trygghet. I var sjätte förskola fanns brister i uppmärksamhet och tillsyn. Till exempel var personalen inte tillräckligt tillgänglig och lyhörd eller hade inte i tillräcklig grad koll på konfliktsituationer och riskfyllda områden. På de flesta av dessa förskolor observerades brister under hela eller en övervägande del av den aktuella dagen. Skolinspektionen bedömde att graden av uppmärksamhet och tillsyn som barnen fick var lägre ju fler barn per personal det var i de observerade grupperna.

Tabell 2: Huvudmän och berörda kommuner i flygande inspektioner 2015-2013

	2015	2014	2013
Antal avslutade flygande inspektioner	2	2	2
Antal berörda huvudmän	65	151	296
Antal berörda kommuner	74	91	290

Två riktade tillsyner har avslutats under året.

Den ena rör utbildningen för asylsökande barn och barn som vistas i landet utan tillstånd⁹. Resultaten visar framför allt att det finns en del brister i de kommunala huvudmännens arbete med att tillgodose barnens rätt till utbildning, främst vad gäller särskilt stöd, men att det även finns många exempel på där kommunerna tar ett stort ansvar.

- **Utbildning för asylsökande barn och barn som vistas i Sverige utan tillstånd**

Skolinspektionen har genomfört en riktad tillsyn i 30 kommuner av utbildningen för asylsökande barn och barn som vistas i Sverige utan tillstånd. Granskningen visar att få barn som vistas i landet utan tillstånd deltar i utbildning i de besökta kommunerna, och att kommunerna i mycket högre grad än hittills behöver tydliggöra hur man ska arbeta för att säkra utbildningen för barnen så att de blir trygga nog att komma till skolan.

Avseende den utbildning som bedrivs finns vissa återkommande brister:

⁹ "Utbildning för asylsökande barn och barn som vistas i landet utan tillstånd", 2014:2380

många barn får inte tillgång till den framgångsfaktor som modersmålsundervisning är, kartläggningarna av barnens tidigare erfarenheter och kunskaper är i flera fall bristfälliga och personal som ska ta emot barnen i ordinarie klass är inte alltid rustade för detta genom att exempelvis ha kunskap om vad andraspråksinlärning innebär och hur man kan arbeta språk- och kunskapsutvecklande samtidigt. I en hög andel av kommunerna får inte heller alla barn som behöver det särskilt stöd genom studiehandledning på modersmålet.

Den andra riktade tillsynen rör utbildningen för elever med romsk språk- och kulturbakgrund¹⁰. I denna besöktes 12 kommuner. En kortare beskrivning återfinns nedan.

- **Utbildningen för elever med romsk språk- och kulturbakgrund**
Skolinspektionen har granskat ett antal skolors insatser för att anpassa undervisningen till romska elevers förutsättningar och tillgodose deras eventuella behov av särskilt stöd. I granskningen ingick även huvudmännens ansvar när det gäller skolplikt för romska elever. Granskningen hade dock stora svårigheter att få ett tillräckligt omfattande och representativt urval av elever och vårdnadshavare varför det inte är möjligt att dra några generella slutsatser kring skolors och huvudmäns arbete inom granskningens område.

Etableringskontroll

Syftet med etableringskontrollen, som sker innan en fristående skola startar sin verksamhet eller utökar den, är att kontrollera att de fristående skolor som fått godkännande har förutsättningar att från start bedriva en utbildning som uppfyller kraven i skolförfattningarna. Från och med den 1 januari 2015 är Skolinspektionen skyldig att genomföra etableringskontroll vid såväl utökningar som vid nyetableringar. Tidigare genomfördes enbart etableringskontroll vid nyetableringar. Inför etableringskontrollen 2015 har Skolinspektionen tagit fram en processbeskrivning och nya bedömningsunderlag. Bakgrunden till detta är att Skolinspektionen sett ett behov av att styra etableringskontrollen för att dess syfte bättre ska uppnås. Inför skolstarten höstterminen 2015 genomfördes 26 etableringskontroller av nyetableringar (30 stycken år 2014). Vid tre av skolorna fanns brister vid tidpunkten för etableringskontrollen. Bristerna rörde rektors utbildning och erfarenhet, lokaler och utrustning, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning.

¹⁰ "Utbildningen för elever med romsk språk- och eller kulturbakgrund", 2012:5409

Tabell 3: Etableringskontroller 2015¹¹

	2015		2014		2013	
	Nyetable- ringar	Utök- ningar	Nyetable- ringar	Utök- ningar	Nyetable- ringar	Utök- ningar
Antal genomförda etableringskontroller	26	76	30	-	57	-
Antal skolor med brist	3	1	5	-	26	-
Varav återkallanden	0	0	0	-	4	-
Antal skolor som får starta eller utöka verksamheten efter etableringskontroll	25 ¹²	76	30	-	53	-

Förstagångstillsyn

För de fristående skolenheter som startar sin verksamhet efter etableringskontrollen genomför Skolinspektionen en tillsyn under skolenhetens första verksamhetsår, en förstagångstillsyn. Huvudsyftet med tillsynen är att kontrollera att de fristående skolenheterna startar sin verksamhet i enlighet med beslutet om godkännande. Syftet är även att informera om regelverket för fristående skolenheter för att underlätta för skolenheterna att bedriva en verksamhet av hög kvalitet. Under 2015 har Skolinspektionen tagit fram en processbeskrivning och nya bedömningsunderlag för förstagångstillsynen. Bakgrunden till detta är att Skolinspektionen sett ett behov av att i högre grad styra förstagångstillsynen för att dess syfte bättre ska uppnås.

Tabell 4: Antal förstagångstillsyner år 2015, 2014 och 2013.

	2015	2014	2013
Grundskola, förskoleklass	7	33	32
Grundsärskola	-	3	-
Gymnasieskola	4	8	12
Gymnasiesärskola	-	-	1
Totalt	11	44	45

Antalet skolenheter som får godkänt att starta har under 2015 minskat jämfört med 2014 varför även antalet förstagångstillsyner fortsatt minska. Störst minskning av antalet förstagångstillsyner har förskoleklass och grundskola där nio förstagångstillsyner genomfördes 2015 (33 stycken år 2014, 32 stycken år 2013). Det har även skett en minskning av antalet förstagångstillsyner hos gymnasieskolor, där endast två förstagångstillsyner genomfördes 2015 (8 stycken år 2014, 12 stycken år 2013). I sex skolen-

¹¹ Statistiken har delats upp för att synliggöra förändringen av hur etableringskontroller genomförs.

¹² En sökande avbröt sin etablering.

heter har brister konstaterats. Brister som har identifierats vid tillsyn har bland annat rört tillgång till elevhälsa och skolbibliotek.

Återkallanden av godkännande

Om en fristående skolenhet inte åtgärdar allvarliga brister, trots att huvudmannen har fått ett föreläggande från Skolinspektionen, kan Skolinspektionen återkalla godkännandet. Skolinspektionen återkallar även godkännande på begäran av huvudmannen eller konkursförvaltaren för en skolenhet där verksamheten upphör eller går i konkurs.

Tabell 5: Antal återkallanden av godkännande år 2015, 2014 och 2013.

	2015	2014	2013
Beslut om återkallanden av godkännande ¹³	0	3	4

Skolinspektionen har under 2015 inte haft anledning att fatta några beslut om att återkalla godkännanden på grund av brister i verksamheten. Skolinspektionen har i skrivelse den 27 november 2012 uppmärksammat regeringen på att regleringen kring återkallande av godkännande som enskild huvudman inom skolväsendet behöver kompletteras vad gäller verksamheter som upphört eller gått i konkurs. Skolinspektionen kan i dagsläget enbart återkalla dessa tillstånd om huvudmannen begär det.

Erfarenheter av tillgången till personal med kompetens att tillgodose behovet av vägledning inför utbildning och yrkesval hos elever i grundskolan och gymnasieskolan

Detta område ingår i den regelbundna tillsynen på såväl skolenhets- som huvudmannanivå. På skolenheter granskas att den studie- och yrkesorienterande verksamheten *tillgodoser* elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. På huvudmannanivå granskas att huvudmän för såväl grundskolor som gymnasieskolor ser till att eleverna har *tillgång* till personal med sådan kompetens att elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.

Under 2015 har studie- och yrkesvägledningen inspekterats på totalt 258 grundskolor och 95 gymnasieskolor inom ramen för den regelbundna tillsynen. Av de 258 grundskolor som granskats under 2015 fick 20 procent (51 st) grundskolor påpekad brist för sitt arbete med studie- och yrkesvägledning.

¹³ Endast skolor återkallade efter brister i verksamheten år 2014-2015 (fotnot gäller ej år 2013). Återkallanden pga. att huvudmannen gått i konkurs eller där verksamheten upphört och huvudmannen begärt att Skolinspektionen ska återkalla godkännandet ingår ej.

De brister som påpekats på skolenhetsnivå grundas till stor del i att studie- och yrkesvägledarens arbete har för ensidigt varit inriktad på att endast tillgodose de äldre elevernas behov av stöd, framför allt inför gymnasievalet.

Resultaten i årets regelbundna tillsyn stämmer väl överens med de slutsatser som drogs i Skolinspektionens kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan 2013 samt i den kartläggning som genomfördes under år 2014. Kartläggningen visade att det i stor utsträckning saknas ett strategiskt arbete för att säkerställa kompetens inom studie- och yrkesvägledning.¹⁴ Det framgick även att det är ovanligt att studie- och yrkesvägledning bedrivs som en integrerad del av den övriga skolans arbete. Endast 6 procent (6 st) av de 95 gymnasieskolor som inspekterats har fått påpekad brist på detta område.

Under 2015 har 214¹⁵ huvudmän för grundskolor inspekterats inom ramen för den regelbundna tillsynen. 123¹⁶ huvudmän för gymnasieskolor har inspekterats. Av de 214 huvudmän för grundskolor som Skolinspektionen inspekterat i den regelbundna tillsynen fick 14 procent (30 st) huvudmän påpekad brist för sitt arbete med studie- och yrkesvägledning. Bristerna avsåg flera fall där elever i lägre årskurser saknar tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av vägledning kunde tillgodoses. Av de 123 huvudmän för gymnasieskolor som Skolinspektionen inspekterat under 2015 har 3 procent (4 st) fått påpekad brist för sitt arbete med studie- och yrkesvägledning.

Utöver den regelbundna tillsynen pågår också en kvalitetsgranskning av det kommunala aktivitetsansvaret med anknytning till tillgången till studie- och yrkesvägledning. En redovisning med preliminärt resultat lämnades i december 2015. Mer än hälften av de 16 granskade kommunerna arbetade inte på ett strukturerat och kontinuerligt sätt med de unga som varken studerar eller arbetar. Det innebär att flera av dessa ungdomar inte fick den individuella stöttning och hjälp av kommunerna som de har rätt till.

Hur huvudmännen arbetar för att säkerställa att behöriga lärare och förskollärare används för undervisning och hur huvudmän, rektorer och förskolechefer säkerställer att personal får nödvändig kompetensutveckling

Skolinspektionen fick i regleringsbrevet för 2014 i uppdrag att redovisa myndighetens erfarenheter av huvudmäns och skolledares arbete med att säkra tillgången till behöriga lärare och förskollärare för undervisningen. Skolinspektionen har därför under 2014 kartlagt hur huvudmännen arbetar inom detta område. Kartläggningen, som publicerades den 12 juni 2015, bekräftar att huvudmännen har stora rekryteringsproblem (Dnr 402–2014:4207).

¹⁴ Denna del av kartläggningen redovisades i myndighetens årsredovisning för år 2014.

¹⁵ Inklusive huvudmannabedömningen för enskilda huvudmän med endast en skolenhet, 123 stycken.

¹⁶ Inklusive huvudmannabedömningen för enskilda huvudmän med endast en skolenhet, 39 stycken.

Den största svårigheten är enligt kartläggningen att finna lämpliga sökande med rätt kvalifikationer, ett problem som finns såväl i storstads- och pendlingskommuner som i glesbygdskommuner. På kort sikt löser huvudmän och rektorer problemen genom att använda den undantagsbestämmelse som finns i skollagen. Andra strategier är att låta legitimerade och behöriga lärare anpassa sitt arbetsschema och undervisa på flera enheter eller att låta pensionerade lärare med rätt behörighet fylla vakanser.

Utöver nyrekrytering är kompetensutveckling en avgörande insats för att säkra kompetensförsörjningen, men många ansvariga menar att det är svårt att skapa ekonomi och utrymme för kompetensutveckling av redan anställda. Särskilt stora verkar svårigheterna vara inom förskolan.

Erfarenheter från regelbunden tillsyn i grund- och gymnasieskola

Inom den regelbundna tillsynen 2015 har sammanlagt 258 grundskolor och 95 gymnasieskolor inspekterats avseende lärares legitimation och behörighet. Under 2015 har 7 procent (19 stycken) av de totalt 258 grundskolor som granskats fått påpekad brist inom området. Av de 95 granskade gymnasieskolorna fick 1 skola påpekad brist. Skolinspektionen konstaterade i dessa fall att det fanns lärare med legitimation på skolorna som bedrev undervisning i ämnen som de inte hade behörighet för, trots att det fanns behöriga lärare inom skolorna att tillgå. I syfte att utveckla myndighetens arbete på området har statistik om behöriga lärare vid skolenheter lagts till i myndighetens risk- och väsentlighetsanalys. Skolenheter med mycket låg andel behöriga lärare kommer därför kunna prioriteras i tillsynen under år 2016.

Skolinspektionen granskar också i den regelbundna tillsynen huruvida personalen vid en skolenhet i grundskolan eller gymnasieskolan ges möjlighet till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. Inom den regelbundna tillsynen 2015 har sammanlagt 258 grundskolor och 95 gymnasieskolor granskats på detta område. I de fall Skolinspektionen beslutat om föreläggande för grundskolors och gymnasieskolors kompetensutveckling av personalen har det handlat om mer generella brister i det systematiska kvalitetsarbetet. Totalt fyra grund- eller gymnasieskolor har fått påpekad brist gällande detta område.

Skolenkäten

Skolenkäten är en webbenkätundersökning som Skolinspektionen riktar till elever i årskurs fem, nio och gymnasiet år två, vårdnadshavare till barn i förskoleklass, grundskola och grundsärskola samt pedagogisk personal på grund- och gymnasieskolor. Undersökningen har från 2010 till och med hösten 2015 genomförts elva gånger. Enkäten genomförs två gånger om året, en gång på våren och en gång på hösten.

Resultatet av Skolenkäten ligger till grund för bedömning av hur omfattande tillsynen av en skola ska vara, bidrar med underlag för vidare observationer och intervjuer vid

skolbesök samt utgör en del av Skolinspektionens helhetsbedömning i ett skolbeslut. Delar av resultatet utgör från och med 2015 även underlag till Skolverkets informationstjänst för föräldrar och elever¹⁷.

Enkäten utgår framför allt från de huvudområden och bedömningsunderlag som den regelbundna tillsynen är inriktad på. Enkäten fokuserar särskilt på frågor som kan vara svåra att få grepp om på annat sätt, som till exempel trygghet och studiero. Skolenkäten är en totalundersökning i de utvalda målgrupperna och riktas till rikets samtliga grund-, grundsär- och gymnasieskolor under en tvåårsperiod. Under 2015 genomfördes Skolenkäten i 124 kommuner. Totalt besvarade mer än 340 000 elever, lärare och vårdnadshavare enkäten under 2015 (år 2014 ca 100 000 elever). I tabell 6 nedan redovisas antal svar per år och genomsnittliga svarsfrekvenser per respondentgrupp. Siffrorna är hämtade från totalrapporten för respektive enkätomgång.

¹⁷ www.valjaskola.se

Tabell 6: Antal skolenheter och respondenter som genomfört Skolenkäten 2013-2015.¹⁸

	2015	2014	2013
Antal skolenheter som ingått	3 357	1 189	1 589
Elever			
Antal registrerade elever	163 482	55 719	71 270
Antal elevsvar	133 578	45 281	57 367
<i>Varav elever i åk 5</i>	50 726	16 496	22 093
<i>Varav elever i åk 9</i>	41 503	13 932	18 862
<i>Varav elever i år 2 (gy)</i>	41 349	14 853	16 412
Svarsfrekvens elevsvar	82%	81%	81%
Personal			
Antal registrerad personal	64 404	23 002	29 810
Antal personalsvar	44 808	17 531	21 423
<i>Varav grundskola</i>	32 848	12 579	16 015
<i>Varav gymnasieskola</i>	11 960	4 952	5 408
Svarsfrekvens personalsvar	70%	76%	72%
Vårdnadshavare			
Antal svar vårdnadshavare	164 019	47 548	57 132

På grund av de kvalitets- och anonymitetsprinciper som vi tillämpar för redovisning av resultat erhåller inte samtliga medverkande skolenheter resultatrapporter.

Några av de viktigaste resultaten som framkommer i Skolenkäten, avseende helåret 2015, är följande:

- Alla elever känner sig inte trygga i skolan. Det gäller både äldre och yngre elever, men andelen är störst i årskurs nio, där drygt en av tio elever inte känner sig trygg.
- Skolorna kan göra mer för att förhindra kränkande behandling. Nästan var fjärde elev i årskurs 9 instämmer till exempel inte i påståendet "min skola ar-

¹⁸ Antal registrerade respondenter och antal svarande för respektive grupp framgår av respektive totalrapport för varje termin. När det gäller svar från vårdnadshavare redovisas antal svar istället för individer. Detta beror på att vi inte kan uppge antal vårdnadshavare som svarat, eftersom en vårdnadshavare kan ge upphov till flera svar. Eftersom båda vårdnadshavarna kan svara för ett och samma barn, eller besvara enkäten för ett barn tillsammans är svarsfrekvens är inte möjlig att ange. Antal svar från vårdnadshavare summeras för grundskola, grundsärskola och förskoleklass. Antal skolenheter ovan är totalt antal som deltog i de två enkätomgångarna.

betar aktivt med att förhindra kränkande behandling” och drygt var femte elev instämmer inte i påståendet ”de vuxna på skolan reagerar om de får reda på att en elev har blivit kränkt”.

- Mer än var fjärde elev har inte studiero på lektionerna och mer än hälften av eleverna i både årskurs 5 och årskurs 9 uppger att andra elever stör ordningen på lektionerna. Bland lärare i grundskolan uppger tre av tio att arbetet med att upprätthålla ordningen upptar en stor del av undervisningstiden.
- Många elever tycker att de får för lite utmaningar eller att skolarbetet är för svårt. Var fjärde elev i årskurs 9 tycker att skolarbetet är för svårt och ännu något fler tycker att de får för få utmaningar. I gymnasiet minskar andelen som tycker att de får för få utmaningar något, medan andelen som tycker att skolarbetet är för svårt ligger på en något högre nivå än för grundskolans årskurs 9.
- Var femte lärare i grundskolan uppger att de inte har förutsättningar att hjälpa elever som är i behov av det.
- Ungefär en fjärdedel av lärarna anser inte att rektor ser till att arbetssätten förändras om det visar sig att eleverna inte når kunskapskraven.

I en totalrapport redovisas vilka offentliga och enskilda huvudmän som ingick i undersökningen respektive enkätomgång. Rapporter på skolenhetsnivå och huvudmannanivå finns publicerade på SIRIS (Skolverkets internetbaserade resultat och informationssystem)¹⁹.

Regeringsuppdrag avseende reviderad Skolenkät och överföring till Skolverkets informationstjänst²⁰

Under 2015 har de anpassningar av enkäten som påbörjades under 2014 enligt uppdraget och i samråd med Skolverket, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Svenskt Näringsliv och Friskolornas Riksförbund verkställt i de två enkätomgångarna. För mer information om hur enkäten har anpassats se *Kvalitetsfrågor från Skolenkäten till Skolverkets informationstjänst* (Dnr 09-2014:6692). I korthet innebär anpassningen att enkäten har utökats med två frågor av brukarundersökningskaraktär (nöjdhet) samt att ett antal befintliga frågor i enkäten till vårdnadshavare och elever plockats ut till ett kvalitetsmått. Skolinspektionen har även enligt uppdraget ökat omfattningen av enkäten till att genomföras med alla skolor under en tvåårsperiod, vilket medför att vi sedan 2015 genomför Skolenkäten med cirka 1 200 fler skolenheter årligen än vad som Skolinspektionen har behov av inför tillsyn. Detta innebär att vi från och med 2015 genomför Skolenkäten med cirka 3 500 skolenheter per år.

Skolinspektionen har under 2015 samrått med Skolverket avseende överföringen av statistik samt hur resultatet på kvalitetsfrågorna ska presenteras på Skolverkets in-

¹⁹ <http://siris.skolverket.se/siris/ris.skolenkat.searchForm>

²⁰ www.valjaskola.se

formationstjänst. Resultatet för de båda omgångarna som genomförts under 2015 är överförda till Skolverket där de nu presenteras på Skolverkets informationstjänst.

Skolinspektionens kostnader under 2015 för detta nya uppdrag gällande Skolenkäten är totalt 1 725 tkr. Kostnaderna består främst av den ökade kostnad som det medför att genomföra Skolenkäten med alla skolor på två år, jämfört med Skolinspektionens behov av enkätresultat inför tillsyn, som omfattar Skolenkäten med alla skolor på tre år. Dels medför det ökade personalkostnader i form av en heltidsanställd person, vilket motsvarar en kostnad på 1 485 tkr. Dels innebär det ökade enkätleverantörskostnader för datainsamling (165 tkr) och kontaktuppgiftsinsamling (67 tkr). Kontaktuppgiftsinsamlingen är ett förarbete som innebär att kontaktuppgifter till alla skolor som ingår i enkätomgången samlas in. Detta arbete beställs från enkätleverantören. Anpassningen av Skolenkäten till det nya uppdraget har också inneburit ökade översättningskostnader eftersom informationsbrev och enkätfrågor har reviderats.

Kostnaderna fördelar sig enligt nedan.

Tabell 7: Kostnader (tkr) för det nya uppdraget gällande Skolenkäten, avseende 2015 och 2014.²¹

	2015	2014	Totalt
Personal	1 485	379	1 864
Enkätleverantören - datainsamling	206		206
Enkätleverantören - kontaktuppgiftsinsamling	67	66	140
Enkätleverantören - anpassning av enkätverktyget		41	41
Översättning	8		8
Totalt respektive år	1 766	486	2 252

²¹ Kostnadsberäkningar avseende Skolenkäten för år 2014 har justerats i denna årsredovisning.

Verksamhetens kostnad och kostnad per prestation ²²

Den totala kostnaden för verksamheten regelbunden tillsyn²³ var 245 274 tkr år 2015 (motsvarande kostnad var 238 120 tkr år 2014 och 200 796 tkr år 2013).

Kostnaden per skolenhet/verksamhet²⁴ för vilken beslut fattats eller rapport upprättats samt beslut för huvudmän uppgick år 2015 till 128 800 kr (motsvarande kostnad var 95 800 kr år 2014 och 106 500 kr år 2013).

Den totala kostnaden för regelbunden tillsyn ökade under 2015 i jämförelse med föregående år. Även kostnaden per skolenhet/verksamhet ligger högre jämfört med tidigare år. I den totala kostnaden ingår ökade kostnader för utökad skolenkät, fler vitesbeslut och ekonomisk granskning. Den nya modellen för regelbunden tillsyn under året har inneburit färre verksamhetsbesök jämfört med föregående år. Från 2013 redovisas etableringskontrollen under regelbunden tillsyn istället för tillståndsprovning, vilket också påverkar verksamhetens totala kostnad. Den ökade kostnaden per skolenhet beror bland annat på den nya modellen; dels har mer resurser avsatts per skolbesök, dels har det tagit tid att lära sig den nya modellen vilket medfört att mer tid har lagts per skolenhet under en inledande period.

²² Kostnader för regeringsuppdraget Central rättning av nationella prov redovisas inom verksamheten Regelbunden tillsyn. Vid beräkning av kostnad per prestation har emellertid regeringsuppdraget lagts utanför. Detsamma gäller tillsynsformerna riktad tillsyn och flygande inspektion som ingår i kostnaderna för verksamheten regelbunden tillsyn, men som vid beräkning av kostnad per prestation exkluderas.

²³ Kostnader för etableringskontroll redovisas från och med 2013 i processen Regelbunden tillsyn (tidigare Tillståndsprovning). Detta påverkar, utöver verksamhetens kostnad, även kostnaderna per prestation.

²⁴ Se föregående två fotnoter.

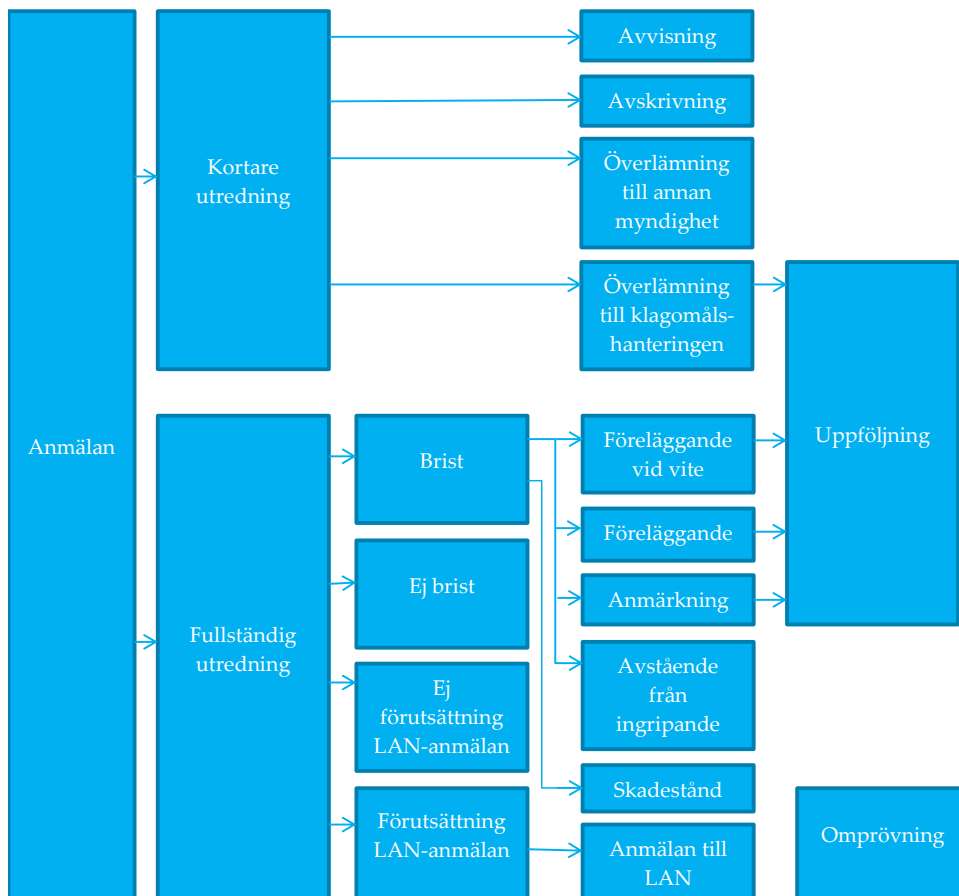
1.2.2 Anmälningssärenden

Anmälningarna till Skolinspektionen handlar för det mesta om skolsituationen för en enskild elev. Anmälningar görs ofta av föräldrar som är missnöjda med eller oroade över sitt barns skolsituation. Det kan till exempel gälla att en elev utsätts för kränkande behandling eller att eleven inte får det stöd den har rätt till. I vissa fall handlar anmälan om mer generella brister inom en verksamhet eller hos en huvudman. Inom ramen för anmälningssärenden utreder Skolinspektionen enbart anmälningar som rör en enskild elev. Anmälningar som rör generella brister överlämnas till inspektionsenheterna eller under vissa förutsättningar till huvudmannens klagomålshantering.

Ärenden som gäller kränkande behandling handläggs såväl vid Skolinspektionens regionala enheter för anmälningssärenden som av Barn- och elevombudet. Till anmälningssärenden räknas också Skolinspektionens utredning av anmälningar mot legitimerade lärare eller förskollärare för oskicklighet eller olämplighet. En sådan anmälan kan leda till att Skolinspektionen gör en anmälan till Lärarnas ansvarsnämnd med yrkande om att legitimationen dras in eller att den anmälda tilldelas en varning.

Som en introduktion till tabell 8 visas i figur 2 schematiskt på vilka sätt en anmälan som kommit in till Skolinspektionen kan hanteras.

Figur 2: Anmälningssärenden, översikt



Tabell 8: Anmälningsärenden, inkomna ärenden och beslutade ärenden 2015, 2014 och 2013. Jämförande siffror om flickor och pojkar kan inte tas fram för år 2013. (Anmälningar av och beslut om lärare och förskollärare som agerat olämpligt eller oskickligt redovisas i ett separat avsnitt).

	Totalt Skolinspektionen						Totalt		
	Skolinspektionen			BEO ²⁵					
	2015	2014	2013	2015	2014	2013	2015	2014	2013
Antal öppna ärenden vid årets början	1 086	956	807	141	137	182	1 227	1 093	989
Anmälningar									
Inkomna	3 275	2 988	2 981	760	759	594	4035	3 747	3 575
Flickor	949	839		313	303		1 262	1 142	
Pojkar	1 571	1 346		418	421		1 989	1 767	
Flera elever	497	637		22	31		519	668	
Ej specificerat	258	166		7	4		265	170	
Beslut	3 399	2 858	2 896	794	865	753	4 193	3 723	3 649
Därav beslut efter fullständig utredning	1 392	1 211	1 172	591	638	502	1 983	1 849	1 674
<i>Varav utan brister</i>	443	373	360	189	236	149	632	609	509
<i>Varav med brister²⁶</i>	949 (68 %)	838 (69 %)	812 (69 %)	402 (68 %)	402 (63 %)	353 (70 %)	1 351 (68 %)	1 240 (67 %)	1 165 (70 %)
Därav beslut efter kortare utredning ²⁷	2 007	1 647	1 724	102	133	117	2 109	1 780	1 841
Därav skadeståndsprövningar ²⁸				101	94	134	101	94	134
Omprövningar									
Inkomna	77	72	82	23	32	36	100	104	118
Beslut	79	73	78	22	31	40	101	104	118
Uppföljningar									
Inkomna	1 251	1 208	1 019	222	10	0	1 473	1 218	1 019
Beslut	1 306	1 173	944	212	7	0	1 518	1 180	944
Antal öppna ärenden totalt vid årets slut	881	1086	956	231	141	137	1 112	1 227	1 093

²⁵ Utgående balans för BEO påverkas utöver egna ärenden även av antalet överlämnade ärenden från den övriga myndigheten

²⁶ Andel beslut med konstaterade brister efter fullständig utredning.

²⁷ Inkluderar beslut eller annan hantering av ärenden som: avvisning, avskrivning, anmälan överlämnad till huvudmannen för utredning och eventuella åtgärder, anmälan/uppgifter överlämnad till rätt myndighet, uppgifter överlämnad till regelbunden tillsyn.

²⁸ Beslut gällande förutsättningarna för att begära skadestånd i ärenden som tidigare avgjorts av andra enheter inom Skolinspektionen och som resulterade i brister.

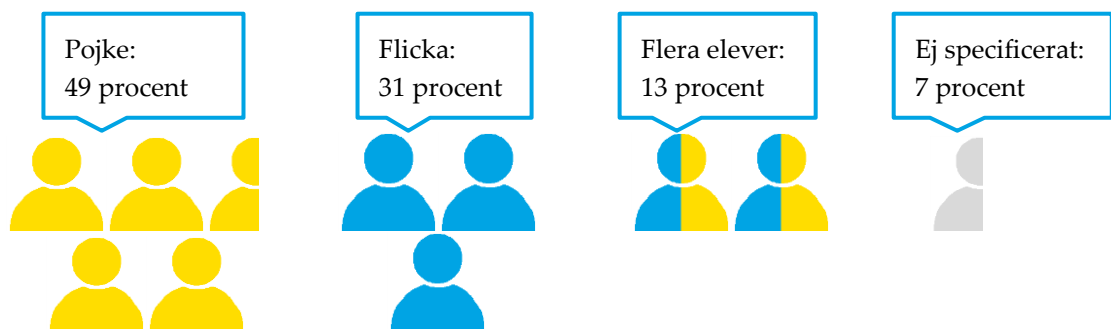
Under 2015 har det till Skolinspektionen totalt inkommit 5 608 ärenden som gäller anmälningar från elever, föräldrar och andra. I talet ingår även ärenden som initierats av myndigheten, som uppföljningar, och omprövningar. För ett antal ärenden om kränkande behandling fattas två beslut: ett gäller anmälan och det andra gäller prövning av förutsättningar för skadestånd. Vid slutet av året hade myndigheten 1 112 öppna ärenden, från att vid årets början haft 1 227 öppna ärenden.

Inkomna anmälningar

Under år 2015 fortsatte antalet nya anmälningar till Skolinspektionen om brister att öka. Totalt ökade antalet anmälningar med åtta procent jämfört med 2014 års nivå. Det är de regionala avdelningarna som fått öknings av nya anmälningar. Av de 4 035 inkomna anmälningarna avsåg cirka 17 procent enskilda huvudmän.

Fördelningen mellan anmälningsgrunderna är i stort sett densamma jämfört med året innan. Den vanligaste anmälningsgrunden var även 2015 kränkande behandling. Totalt var anmälningarna om kränkande behandling 1 544 stycken, varav BEO hanterade 758²⁹ stycken. Resterande 786 ärenden omfattade, utöver kränkande behandling, även andra anmälningsgrunder och hanterades därför av de regionala avdelningarna. Andra vanliga anmälningsgrunder var upplevda brister i särskilt stöd och elevens rätt till utbildning.

Diagram 2: Andel inkomna anmälningar efter kön, 2015.



Uppgifterna i ovanstående diagram avser kön för den eller de barn som anmälan gäller. Andelen anmälningar som gäller pojkar är större än andelen som gäller flickor av de nya anmälningarna.

De största skillnaderna mellan könen bland de vanligaste anmälningsgrunderna är anmälningar om kränkande behandling av personal mot elev där 59 procent berör

²⁹ Differensen på 2 ärenden mot BEOs totalt inkomna 760 ärenden beror på att dessa 2 inte bedömts gälla kränkande behandling.

pojkar, 33 procent berör flickor och 5 procent berör flera elever samt anmälningar om särskilt stöd där 65 procent berör pojkar, 30 procent berör flickor och 3 procent berör flera elever.

Skillnader i anmälningsbenägenhet mellan olika kommuntyper

Det är vanligast att anmälningar kommer in från anmälare i storstäder samt förortskommuner till storstäder och andra större städer. Under år 2015 fick Skolinspektionen och Barn- och elevombudet, BEO, in 55 anmälningar per 100 000 invånare som rörde elever i skolor i storstadskommunerna. Motsvarande antal var 46 anmälningar i förortskommuner till storstäder och andra större städer. Lägst antal anmälningar rör barn och elever i skolor i glesbefolkad region där Skolinspektionen och BEO fått in 29 anmälningar per 100 000 invånare.

Flest anmälningar där Skolinspektionen konstaterar brist, 19 per 100 000 invånare, finns i förortskommuner till större städer. Även i det här fallet fattas lägst antal beslut per 100 000 invånare i kommuner i glesbefolkad region. Relaterat till antalet inkomna anmälningar är dock andelen anmälningar med brist lägst i storstadsområden.

Indikationerna är att anmälningsbenägenheten är större i storstadsområden och lägre i glesbygdsområden. Samtidigt konstateras proportionerligt färre brister i skolor i storstadsområden.

Beslutade ärenden

Antalet fattade beslut i anmälningsärenden ökade under 2015 för Skolinspektionen totalt. Ökningen var totalt 16 procent jämfört med 2014 (5 007 beslut), vilket innebär att Skolinspektionen totalt under 2015 fattade drygt 5 800 beslut som rör anmälningsärenden, inklusive uppföljnings- och omprövningsärenden. I 68 procent av de ärenden som gick till beslut efter prövning konstaterades brister, vilket var 1 procent mer än 2014.

Uppföljningar och omprövningar

Skolinspektionen följer upp beslut där brister konstaterats och vissa ärenden som överlämnats till huvudmännens klagomålshantering för att kontrollera att huvudmannen vidtagit relevanta åtgärder för den berörda eleven. Under 2015 genomfördes totalt 1 518 uppföljningar, vilket är en ökning med 28 procent jämfört med föregående år. Denna ökning kan förklaras av att Skolinspektionen totalt fattat fler beslut som ska följas upp på grund av ett större antal inkomna ärenden. Under 2015 har fler beslut att överlämna till klagomålshantering följts upp än tidigare.

Omprövning innebär att Skolinspektionen, på begäran eller på eget initiativ, gör en ny prövning av ett ärende där det finns ett tidigare beslut. År 2015 fattade Skolinspektionen beslut i 101 sådana omprövningar, vilket är något färre än året innan. Omprövning innebär sällan att det tidigare fattade beslutet ändras.

Allvarliga missförhållanden

Anmälningssärenden ska generellt hanteras snabbt och effektivt, men det kan ibland vara fråga om ärenden eller uppgifter som kommit in, där situationen är så allvarlig att Skolinspektionen med högsta prioritet måste agera snabbt och kraftfullt till skydd för elever. Dessa ärenden kräver en särskild hantering och handläggs enligt myndighetens riktlinjer för detta. I hanteringen av dessa ärenden kontaktas huvudmannen eller rektorn skyndsamt för att åtgärder ska kunna vidtas omgående av de som har ansvar för att rätta till bristerna.

Under 2015 har 17 ärenden behandlats enligt Skolinspektionens riktlinjer för ärenden som kräver en särskild hantering. Det är en minskning jämfört med 2014 då 27 ärenden behandlades. De flesta av ärendena som varit aktuella under året har gällt allvarliga kränkningar och sexuella trakasserier. Andra exempel på ärenden kan vara uppgifter om elever som är frånvarande i stor utsträckning eller elever som överhuvudtaget inte får någon utbildning.

Handläggningstiden för anmälningssärenden

En viktig kvalitetsaspekt för elever, föräldrar och andra som gör anmälningar är korta handläggningstider. Skolinspektionen har därför alltsedan start satt upp höga mål för att styra verksamheten mot korta handläggningstider.

Myndighetens mål är att 80 procent av ärendena ska beslutas inom fyra månader och att 100 procent av ärendena ska beslutas inom fem månader.

I tabell 10 nedan redovisas målnivån på fyra och fem månader samt handläggningstiden i genomsnitt.

Tabell 9: Handläggningstider för anmälningssärenden 2015, 2014 och 2013.

	Totalt Skolinspektionen						Totalt		
	Skolinspektionen			BEO					
	2015	2014	2013	2015	2014	2013	2015	2014	2013
Andel av beslutade ärenden med handläggningstider på fyra månader eller kortare	72 %	72 %	69 %	95 %	95 %	83 %	75 %	77 %	71 %
Andel av beslutade ärenden med handläggningstider på fem månader eller kortare	77 %	79 %	78 %	99 %	99 %	95 %	81 %	83 %	81 %
Handläggningstid i genomsnitt (kalenderdagar) ³⁰	100	91	96	74	64	85	95	92	94

³⁰ Handläggningstiden för ärenden där BEO endast prövade förutsättningar för skadestånd, där Skolinspektionen tidigare fattat kritikbeslut, ingår inte i beräkningarna. Handläggningstiden är exklusive uppföljningar och omprövningar.

För 75 procent av de ärenden som avslutades under helåret 2015 uppnådde myndigheten målet om handläggningstider på fyra månader eller kortare. Samtidigt hade 19 procent av de avslutade ärendena 2015 en längre handläggningstid än fem månader.

Under 2015 har handläggningstiden räknat i antal kalenderdagar varit relativt oförändrad från tidigare år. Handläggningstiden för beslutade ärenden 2015 har dock ökat något från föregående år, från 92 till 95 dagar i genomsnitt.

Anmälningar mot lärare och förskollärare för oskicklighet eller olämplighet

Skolverket meddelar legitimationer och Lärarnas ansvarsnämnd har till uppgift att pröva ärenden om varningar och återkallande av legitimationer. Skolinspektionen är den enda instansen som kan göra anmälningar till Lärarnas ansvarsnämnd och yrka att en legitimerad lärare ska meddelas varning eller att legitimationen ska återkallas.

Tabell 10: Anmälningar och brottmålsdomar mot lärare och förskollärare, 2015, 2014 och 2013. Öppna, inkomna och beslutade ärenden.

	2015	2014	2013
Antal öppna ärenden vid årets början	60	27	1
Inkomna ärenden	266	211	139
Beslutade ärenden	277	178	113
Avskrivningar - Lärare ej legitimerad	60	66	70
Avskrivningar - Andra skäl	66	31	18
Avslutat utan anmälan till LAN	138	76	24
Anmälan till LAN	13	5	1
Antal öppna ärenden vid årets slut	49	60	27

Under 2015 kom totalt 266 anmälningar mot lärare och förskollärare (211 stycken år 2014 och 139 stycken år 2013) in till Skolinspektionen.

Beslut har fattats i 277 ärenden. Av 277 ärenden har 126 avskrivits. I 60³¹ av dessa 126 fall har anmälan avskrivits därför att utredningen visat att läraren saknar legitimation eller att ärendet gällde annan personal på skolan. Övriga 66 avskrivningar har gjorts av andra skäl.

Av 266 anmälningar har 138 utretts och avslutats utan att någon anmälan har gjorts till LAN. I 13 av 277 ärenden har Skolinspektionen beslutat att göra en anmälan till LAN. Vid årets slut fanns det 49 öppna ärenden.

³¹ Varav fem rör ärenden där Skolinspektionen tagit emot domar genom vilka lärare eller förskollärare har dömts för brott. Ingen av dessa var legitimerade.

Verksamhetens kostnad och kostnad per prestation

Den totala kostnaden för verksamheten anmälningssärenden³² var 92 731 år 2015 (motsvarande kostnad var 79 113 tkr år 2014 och 78 569 tkr år 2013).

Kostnaden per beslutat ärende³³ var 14 800 kr år 2015 exklusive BEO³⁴ (motsvarande kostnad var 14 600 kr år 2014 och 14 400 kr år 2013).

Den totala kostnaden ökade under 2015 till följd av att antalet inkomna anmälningar ökade något. Särskilda insatser gjordes även för att avgöra de ärenden som var äldre än fem månader. Kostnaden per beslutat anmälningssärende var 14 800 kr för år 2015 vilket är i nivå med år 2014.

1.2.2.1 Barn- och elevombudet**Åtterrapporering:**

Skolinspektionen ska redovisa Barn- och elevombudets fortsatta insatser för att handläggningstiderna för de ärenden som ombudet fattar beslut i ska hållas så korta som möjligt samt övriga insatser för att säkerställa en rättssäker och effektiv verksamhet. Skolinspektionen ska vidare redovisa uppgifter om ärendenas antal och innehåll, vilken skol- eller verksamhetsform de hänför sig till samt de beslut som ombudet har fattat. Redovisningen ska därutöver omfatta resultatet av de domstolsprocesser som ombudet drivit och en redogörelse för ombudets verksamhet utöver ärendehanteringen.

Inkomna och beslutade ärenden

Under året inkom 760 anmälningar (759 anmälningar år 2014) om kränkande behandling till Barn- och elevombudet. Antalet anmälningar låg således på samma nivå som 2014. Av intresse härvid är att Skolinspektionen under delar av 2014 tillämpade en fördelningsprincip för anmälningar som innebar att ärenden som dels innehöll uppgifter om kränkande behandling och dels andra uppgifter delades mellan Skolinspektionen och BEO. Denna fördelningsprincip medförde en avsevärd ökning av antalet anmälningar som handlades av BEO under 2014 jämfört med 2013. Sedan september 2014 har Skolinspektionen återgått till den tidigare fördelningsprincipen, det vill säga

³² Kostnader för Barn och elevombudet och Skolväsendets överklagandenämnd redovisas inom verksamheten Anmälningssärenden.

³³ Kostnader för Skolväsendets överklagandenämnd exkluderas vid beräkning av prestationskostnaden. Med anledning av att kostnaderna för Barn- och elevombudets andel av myndighetens overheadkostnader från och med 2015 inkluderas i beräkningarna påverkas också prestationskostnaderna per beslutat ärende exklusive BEO. Beräkningar i tidigare årsredovisningar inkluderade endast Barn- och elevombudets egna overheadkostnader. Prestationskostnaderna för åren 2014 och 2013 har här korrigerats på grund av detta.

³⁴ Redovisas som avslutning på avsnitt 1.2.2.1 Barn- och elevombudet.

att BEO handlägger anmälningar som avser enbart kränkande behandling. Oaktat att myndigheten således återgått till den tidigare fördelningsprincipen är inflödet av anmälningar detsamma under år 2015 jämfört med 2014.

Under hösten 2015 har frågor rörande kränkande behandling fått mycket medial uppmärksamhet och BEO ser ett tydligt samband mellan frågornas fokus i media och det ökade antalet inkommande anmälningar under hösten 2015.

Sedan den 1 september 2014 handlägger BEO sina egna uppföljningar avseende beslut där den enskilde alltjämt går kvar på skolan vilket förklarar den kraftiga ökningen i antalet beslutade uppföljningsärenden. Under 2015 har BEO fattat beslut i 212 uppföljningsärenden (7 stycken år 2014).

Av de inkommande anmälningarna under 2015 avsåg 88 procent en utsatt elev som gick i grundskolan (87 procent år 2014). Av det totala antalet anmälningar uppgavs att eleven varit kränkt av andra elever i 76 procent av anmälningarna (74 procent år 2014) och att eleven kränkts av skolans personal i 35 procent av anmälningarna (36 procent år 2014).

I 55 procent av anmälningarna uppgavs att en pojke utsatts för kränkande behandling och i 41 procent gällde anmälan en utsatt flicka. Av resterande avsåg 3 procent av anmälningarna att flera elever utsatts för kränkande behandling och 1 procent av anmälningarna hade inte specificerat uppgift om kön.

Under 2015 fattade BEO sammanlagt 1 028 beslut (903 år 2014). Av det totala antalet beslut avsåg 794 stycken anmälningar, 22 stycken omprövningar och 212 uppföljningar.

Efter fullständig prövning fattades 591 beslut, varav BEO i 402 av besluten konstaterade att det förelåg brister i huvudmannens arbete mot kränkande behandling. Andelen ärenden där BEO fann att det förelåg en brist ökade således i förhållande till 2014 – 68 procent 2015 jämfört med 63 procent 2014. Den främsta anledningen till den höga andelen kritikbeslut är alltjämt att huvudmannen brustit i förhållande till den anmälningsskyldighet som förskrivs i 6 kap. 10 § skollagen (sfs-2010-800).

Handläggningstider

Tabell 11: Barn-och elevombudets beslut och handläggningstider³⁵ för anmälningsärenden (inkomna anmälningar, uppföljningar och omprövningar) 2015, 2014 och 2013.

	2015	2014	2013
Beslut totalt	1 028	903	793
Andel ärenden med en handläggningstid på fyra månader eller kortare	96 %	95 %	70 %
Andel ärenden med en handläggningstid på fem månader eller kortare	99 %	98 %	79 %
Genomsnittlig handläggningstid (dagar)	62	64	82

Den genomsnittliga handläggningstiden har under 2015 minskat något från föregående år, från 64 till 62 kalenderdagar. Handläggningstiden för inkomna anmälningar är 74 dagar, för omprövningar 43 dagar och för uppföljningar 27 dagar.

Enligt FN:s konvention om barns rättigheter – barnkonventionen – artikel 12 är det barnets rättighet att få komma till tals i alla frågor som rör honom eller henne. Där framgår att barnet ska ges möjlighet att delta i diskussionen, få uttrycka sina åsikter om det som har inträffat och göra sin röst hörd i processen. Barnombudsmannen har i rapporten "Välkommen till verkligheten" som publicerades i mars 2015 undersökt hur barn och elever upplever samhällets stöd när det gäller kränkningar och trakasserier. I rapporten konstateras bland annat att det för inblandade aktörer återstår arbete för att leva upp till barnkonventionens krav i detta hänseende. Med beaktande härav förs inom BEO en ständig diskussion om avvägningen mellan korta handläggningstider och behovet av att höra eleven i utredningen.

Skadeståndsprocesser med mera

Utöver de inkomna anmälningarna handlade BEO även 101 ärenden under 2015 (94 stycken år 2014) där förutsättningarna för skadestånd prövades för beslut som tidigare avgjorts av de regionala avdelningarna. Av dessa 101 ärenden ledde 11 stycken till ett beslut om skadestånd för aktuell elev

Under 2015 har sammanlagt 46 beslut om att framställa krav om skadestånd fattats (42 stycken under 2014). Av dessa beslut härrörde 35 beslut från utredningar genomförda av BEO. I 38 av det totala antalet fattade beslut om skadestånd har huvudmännen vid årsskiftet 2015/2016 medgivit de framställda kraven på skadestånd eller överenskomna krav efter förlikning. Av de 46 skadeståndsbesluten gäller 19 stycken kränkningar mellan elever och resterande 27 stycken kränkningar av skolans personal.

³⁵ Handläggningstiden för ärenden där BEO endast prövade förutsättningar för skadestånd, där Skolinspektionen tidigare fattat kritikbeslut, ingår inte i beräkningarna.

I de ärenden där huvudmännen motsatt sig kravet på skadestånd har BEO under året i tre fall ingivit stämningsansökan till domstol. I övriga ärenden pågår förhandlingar med huvudmännen. I två under året pågående processer har BEO erhållit dom från hovrätten. Under 2015 har BEO överklagat den ena domen till Högsta domstolen som meddelat prövningstillstånd. Vidare har Högsta domstolen under året även meddelat prövningstillstånd i ett mål där hovrätten tidigare valt att inte pröva målet. Sammanlagt pågick vid årsskiftet 2015/2016 tre domstolsprocesser.

Informationsverksamhet

BEO har under året bedrivit informationsverksamhet genom att medverka vid 70 konferenser, föreläsningar och utbildningar (61 stycken år 2014). Av dessa har Barn- och elevombudet själv medverkat vid 34 tillfällen (30 stycken år 2014). Bland de informationsinsatser som genomförts kan nämnas föreläsningar på rektorsutbildningar, föreläsningar för skolledare i ett antal kommuner, seminarium med mera i Almedalen, seminarium och deltagande vid Bok- och biblioteksmässan i Göteborg, skolkonferens med Skolverket samt bland annat föreläsning vid de av Barnombudsmannen anordnade Barnrättsdagarna i april 2015.

BEO har under 2015 haft besök av delegationer från Norge, Kina och Burma som visat intresse för den verksamhet som Barn- och elevombudet bedriver. Stort intresse har också visats framförallt från norsk media.

Under 2015 har BEO genomfört en föreläsningsserie och besökt samtliga regionala enheter på Skolinspektionen. Föreläsningarna har fokuserat på BEO:s skadeståndsbedömningar.

BEO har via telefon och e-post bedrivit rådgivning om den del av skollagen som handlar om kränkande behandling. Telefontiden har uppgått till 15 timmar i veckan under 2015. Inom ramen för denna verksamhet har 1 694 förfrågningar besvarats (1 469 stycken år 2014). På samma sätt som när det gäller antalet anmälningar ökade mängden telefonsamtal och förfrågningar via e-post i samband med att media uppmärksammade frågor rörande kränkande behandling.

BEO har ett pågående samarbete med Skolinspektionens kommunikationsenhet i syfte att öka elevers kunskaper om sina rättigheter och att öka kännedomen om BEO:s funktion. Under året har ett antal åtgärder genomförts, exempelvis fortsatt aktivitet på sociala medier och framtagande av nytt informationsmaterial. Vidare har BEO:s hemsida utvecklats och uppdaterats samt mobilanpassats.

Sedan februari 2014 skriver Barn- och elevombudet en blogg på portalen elevhälsan.se cirka två gånger per månad. Bloggen riktar sig i första hand till elevhälsans personal och handlar om elevers rättigheter i skolan när det gäller kränkande behandling och mobbning. Bloggen är välbesökt och det finns inlägg som lästs mer än 42 000 gånger under 2015.

BEO har vidare under 2015 haft ett samarbete med lokaltidningen Nerikes Allehanda i Örebro. Under 2015 har Barn- och elevombudet skrivit sju krönikor i Nerikes Allehanda som handlat om elevers rättigheter i skolan när det gäller kränkande behand-

ling och mobbning. Barn- och elevombudet har under året även skrivit bland annat två debattartiklar i Dagens Nyheter och deltagit i chattar.

Samverkan med Diskrimineringsombudsmannen, DO

Skolinspektionen/BEO och DO har sedan november 2013 en samverkansöverenskommelse. Fram till och med augusti 2015 angav överenskommelsen att endast en myndighet i möjligaste mån skulle handlägga en anmälan som handlade om både trakasserier och kränkande behandling. Fördelningen av anmälningar skulle ske på grundval av vilka uppgifter anmälan i huvudsak innehöll och utifrån vad som var lämpligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

Överenskommelsen med DO reviderades under hösten 2015 och tillämpas sedan dess på så sätt att en anmälan som inkommer till en av myndigheterna, och innehåller uppgifter om både kränkande behandling och trakasserier, utreds av respektive myndighet avseende de händelser som faller inom den myndighetens tillsynsområde. Om en anmälan däremot innehåller uppgifter som endast faller inom den andra myndighetens tillsynsområde ska anmälan överlämnas i sin helhet. I de fall det är oklart vilka uppgifter som respektive myndighet ska utreda eller om en anmälan i sin helhet ska överlämnas ska samråd mellan myndigheterna ske. Samråd ska även ske i de fall en anmälan har gjorts till båda myndigheterna eller om det under utredningen av en anmälan framkommer att anmälan enbart rör den andra myndighetens ansvarsområde.

Under 2015 har Skolinspektionen/BEO och DO haft fyra samverkansmöten inom ramen för överenskommelsen.

Verksamhetens kostnad och kostnad per prestation

Den totala kostnaden för Barn- och elevombudets verksamhet var 19 307 tkr år 2015 (motsvarande kostnad var 16 877 tkr år 2014 och 18 392 tkr år 2013)³⁶. Se även tabell 13.

Kostnaden per beslutat ärende var 17 100 kr år 2015³⁷ (motsvarande kostnad var 16 900 kr år 2014 och 19 800 kr år 2013)³⁸.

³⁶ Från och med år 2015 inkluderas kostnaderna för Barn- och elevombudets andel av myndighetens overheadkostnader i beräkningen. Beräkningar i tidigare årsredovisningar inkluderade endast Barn- och elevombudets egna overheadkostnader. Kostnadsberäkningar för åren 2014 och 2013 har här korrigerats i detta avseende.

³⁷ Kostnader för ombud och informationsverksamhet räknas bort vid beräkning av prestationskostnaderna.

³⁸ Kostnaderna per prestation för åren 2014 och 2013 har räknats om enligt fotnot 17.

Enligt regleringsbrevet för 2015 avseende Statens skolinspektion får högst 20 miljoner kronor användas från anslaget för kostnader för Barn- och elevombudets verksamhet. Den totala kostnaden för Barn- och elevombudets verksamhet uppgick till 19,3 miljoner kronor år 2015.

Den totala kostnaden för BEO:s verksamhet har ökat under 2015 jämfört med 2014. Bakgrunden till den totala ökningen torde främst vara att hänföra till att antalet beslut som BEO fattat under 2015 också ökat. Kostnaden per beslutat år 2015 ligger i nivå jämfört med år 2014.

Ekonomisk redovisning

Tabell 12: Kostnader avseende Barn- och elevombudet åren 2015, 2014 respektive 2013³⁹.

Verksamhetens intäkter och kostnader, Tkr	2015	2014	2013
Anmälningar	9 326	7 536	9 482
Informationsinsatser	1 706	1 298	1 157
Overheadkostnader	8 275	8 043	7 752
Summa	19 307	16 877	18 392

³⁹ Se fotnot 37.

1.2.3 Kvalitetsgranskning

Kvalitetsgranskningar utförs i syfte att granska kvaliteten i skolväsendet inom ett avgränsat område. Syftet är också att påvisa särskilda utvecklingsområden och förmedla erfarenheter från granskningarna för att bidra till utvecklingen inom skolväsendet. Myndigheten ska granska områden där det är störst risk att barnets och elevens bästa åsidosätts. Bedömningarna av kvaliteten utgår från författningarnas krav och med stöd av forskning och beprövad erfarenhet inom det aktuella granskningsområdet.

Kvalitetsgranskningarna är indelade i två huvudtyper: granskning av undervisningen och temagranskningar. I granskningar av undervisningen riktas fokus mot grundskolan och gymnasieskolan i första hand och det är främst ämnesundervisningens kvalitet inom ett eller flera skolämnen som granskas. De tematiska granskningarna kan istället beröra samtliga skolformer – från förskola till vuxenutbildning – och behandlar ett särskilt tema i utbildningen vilket inte är knutet till ett särskilt ämne utan andra aspekter av verksamheten. Kvalitetsgranskningarna är utformade som projekt med en projektledare och deltagande inspektörer från myndighetens olika regionala avdelningar. I projekten deltar även externa experter och andra sakkunniga. Arbetet utgår från en gemensam processmodell för att uppnå en hög kvalitet.

Under 2015 har Skolinspektionen avslutat åtta kvalitetsgranskningar (antalet var detsamma år 2014).

Under året avrapporterades två granskningar av undervisningen:

- *Historia i grundskolan*
- *Läs- och skrivundervisning i grundskolans tidigare år*

Under året avrapporterades sex temagranskningar:

- *Distansutbildning inom kommunal vuxenutbildning*
- *Elevhälsa*
- *Gymnasiearbetet*
- *Huvudmannens styrning av grundskolan*
- *Studieavbrott på yrkesprogram i gymnasieskolan*
- *Undervisning i förskoleklass*

Fyra av de avslutade kvalitetsgranskningarna under 2015 har gällt grundskola. En har gällt vuxenutbildning, två har gällt gymnasieskola och en har gällt förskoleklass.

En kort summering av slutsatser från respektive avslutad granskning återfinns nedan.

- **Historia i grundskolan**
Skolinspektionen har granskat undervisningen i historia vid 27 grundskolor. Granskningen visar flera goda exempel på undervisning som utvecklar elevernas förmåga att använda en historisk referensram. Nästan alla besökta skolor behöver dock utveckla undervisningen för att eleverna ska få reflektera över hur historia kan användas. Det är en förmåga som ger eleverna ett kritiskt förhållningssätt till historia, utvecklar dem som medborgare och hjälper dem att se syftet bakom specifika användningar av historia.

I granskningen konstaterades att för att höja kvaliteten på undervisningen i historia behöver lärarnas förtroget med kursplanen öka, undervisningen planeras och genomförs så att eleverna får möjlighet att aktivera samtliga ämnesspecifika förmågor, och lärarna se över hur de använder läromedel för att säkra att undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla samtliga förmågor.

- **Läs- och skrivundervisning i grundskolans tidiga år**

Skolinspektionen har granskat i vilken utsträckning eleverna får utveckla sitt läsande och skrivande i svenska och i andra ämnen i grundskolans tidiga år. I granskningen konstateras att det är vanligt att läraren undervisar eleverna på den nivå som de flesta av eleverna i klassen befinner sig. Det leder till att läs- och skrivundervisningen i de granskade skolorna inte är tillräckligt individanpassad vare sig vad gäller stöd eller utmaning. Eleverna ges heller inte tillräcklig möjlighet att läsa vardagsnära texter. I de tidiga årskurserna är detta särskilt viktigt för att fånga elevernas intresse och öka deras motivation att träna färdigheter och läsförståelse.

Informationssamhället innebär ett rikt utbud av språkliga uttryck. Om eleverna inte får undervisning i hur de konkret kan angripa olika texter begränsas inte bara elevernas möjlighet att bredda och fördjupa sin läsförmåga utan på sikt påverkas även deras förutsättningar att göra sin röst hörd i samhället. De brister granskningen pekar på är allvarliga mot bakgrund av hur central de tidiga årskursernas läs- och skrivundervisning är för elevernas förmåga och deras lärande i stort.

- **Distansutbildning inom kommunal vuxenutbildning**

Skolinspektionen har granskat kvaliteten på distansutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasienivå i 18 kommuner. Granskningen visar att arbetssätten behöver utvecklas och lärarens ledning av undervisningen behöver stärkas för att motverka en för hög grad av självstudier och för att öka det gemensamma lärandet. Eleverna behöver erbjudas stöd och handledning på sätt och tider som innebär att eleverna faktiskt kan ta del av det.

Huvudmännen måste vidare ställa betydligt högre och tydligare krav när de sluter avtal om utbildning på entreprenad utifrån elevernas behov och distansutbildningens specifika förutsättningar. Lärarna behöver hålla sig à jour med teknikutvecklingen och kontinuerligt förändra distansundervisningen utifrån den. Kommunernas syn på distansutbildningen behöver även förändras så att den reflekterar det faktum att kommunens ansvar att erbjuda en utbildning som är anpassad utifrån individens behov och förutsättningar är det samma oavsett utbildningsform. Oavsett en persons tidigare studievana så kan denne komma att behöva studera på distans vid något tillfälle.

- **Elevhälsa**

Skolinspektionen har granskat kvaliteten avseende elevhälsans arbete i sammanlagt 25 fristående och kommunala grundskolor. Granskningen visar sammantaget att elevhälsan i de granskade skolorna inte arbetar på ett sätt som fullt ut stödjer eleverna i att utveckla och bibehålla psykisk hälsa, eller i

att bemöta och förhindra uppkomst av psykisk ohälsa. Elevhälsans arbete i de granskade skolorna motsvarar därmed inte elevernas behov.

I granskningens elevenkät, där nära 3 000 elever svarat, uppger många av eleverna att de under en period senaste året mått dåligt eller varit oroade på grund av otrygghet, stress, nedstämdhet eller annat. Dessa negativa känslotillstånd är alla psykologiskt relaterade. Psykisk ohälsa är ett aktuellt och växande samhällsproblem. Skolornas rektorer behöver därför, i samarbete med respektive elevhälsa, utveckla tydligare strategier för elevhälsoarbete inom det psykiska området. Ett sådant arbete behöver bedrivas förebyggande och hälsofrämjande. Insatserna behöver också vara generella, det vill säga omfatta samtliga elever.

- **Gymnasiearbetet**

Med gymnasiearbetet knyter eleven ihop sina studier och visar att hon eller han är förberedd för yrkesliv eller högskolestudier. Skolinspektionen konstaterar att det finns en stor spridning i hur väl genomförda gymnasiearbeten motsvarar de förväntningar högskolan har på en förberedd nybörjarstudent. Elevernas förutsättningar att genomföra gymnasiearbetet har varit bra på de skolor där personalen i god tid förberett sig på att leda eleverna mot väl genomförda gymnasiearbeten. På dessa skolor är gymnasiearbetet schemalagt med fastställda avstämningstillfällen och de ansvariga lärarna följer hur elevernas arbete utvecklas och vägleder vid behov.

Granskningen visar även att eleverna i högre utsträckning behöver träna på att förankra sina gymnasiearbeten teoretiskt, att självständigt tillämpa metod och analys samt att tillämpa kritisk värderingsförmåga. Skolorna behöver även utveckla arbetet med bedömning och betygssättning av gymnasiearbetet. Här ingår att ansvariga lärare och medbedömare i högre utsträckning förbereder sig inför och samarbetar kring bedömningen.

- **Huvudmannens styrning av grundskolan**

Skolinspektionens granskning av 36 huvudmän visar att fem av sex huvudmän behöver utveckla sin styrning med syfte att nå de nationella målen för grundskolan. Granskningen visar vidare att många huvudmän behöver tydliggöra sitt ansvarstagande för styrning av skolan med fokus på de nationella mål och riktlinjer som framgår av skollag, läroplaner och andra förordningar. I granskningen har Skolinspektionen också funnit att en majoritet av de granskade huvudmännen behöver utveckla sin uppföljning, analys och utveckling av grundskolans verksamhet så att kvalitetsarbetet ska bli inriktat på måluppfyllelse utifrån de nationella målen för utbildningen. Många huvudmän skapar egna visioner och mål som bara marginellt anknyter till det nationella uppdraget för skolan, vilket tyder på att huvudmän inte tillräckligt sätter sig in i de centrala målen i nationella styrdokument för skolväsendet. Huvudmännen behöver generellt se till att kvalitetsarbetet blir en verksam strategi för en långsiktig och hållbar utveckling i arbetet mot elevernas och skolornas måluppfyllelse.

- **Studieavbrott på yrkesprogram i gymnasieskolan**

Granskningen påvisar flera brister i skolornas arbete med att förhindra avhopp från gymnasiet. Bland annat att i stort sett ingen av skolorna kartlägger och utreder orsaker till elevernas frånvaro och elevernas behov av stöd i skolan i tillräcklig omfattning, och att de stödinsatser som oftast ges till eleverna är fler lektioner och mer tid till arbetsuppgifter. När åtgärderna inte ger effekt så prövar inte skolorna andra insatser, utan upprepar samma stödinsatser igen utan att ställa frågan varför de inte ger effekt.

Det framkommer i granskningen, inte minst från elevintervjuer, att det finns många lärare som har ett stort engagemang och drivkrafter som är avgörande för att många elever överhuvudtaget ska ta sig till skolan. Sammantaget är dock detta engagemang och dessa drivkrafter alltför beroende av enskilda lärare och inte ett resultat av att skolorna har generella strukturer för hur eleverna ska få sitt behov av stöd tillgodosett genom en fungerande samverkan mellan olika personalkategorier inom skolan i syfte att förebygga studieavbrott.

- **Undervisning i förskoleklass**

Skolinspektionen har undersökt om undervisningen i förskoleklass på 20 skolor utgår från de övergripande målen i läroplanen, specifikt kunskapsmålen, och om lek och skapande arbete utgör väsentliga delar i undervisningen i en lärandemiljö där eleverna får undersöka och utforska utan att riskera att misslyckas. Den sammantagna bilden är att endast en fjärdedel av förskoleklasserna som deltagit i granskningen är klasser där eleverna i huvudsak får en undervisning som planeras, genomförs och följs upp utifrån läroplanens övergripande mål för kunskaper. Granskningen visar också att lärarna i förskoleklass i liten utsträckning arbetar med att tydliggöra syftet med arbetspass och aktiviteter. Alltför ofta förekommer "fri lek" utan pedagogers aktiva stöd och ledning.

Samtidigt som granskningen visar på viktiga utvecklingsområden framgår det av resultaten att lärarna i de flesta granskade förskoleklasser i stor utsträckning skapar en trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö.

Vid årsskiftet 2015/2016 pågår det sju kvalitetsgranskningar som ska avrapporteras under år 2016.

Sammanlagt har 178 skolenheter/verksamheter hos 114 kommunala och 64 enskilda huvudmän granskats i de åtta avslutade kvalitetsgranskningarna. Vissa kommuner har ingått i flera olika projekt, men då med olika skolenheter eller verksamheter som ingått i granskningen. I de fall där besluten innehåller utvecklingsområden för skolenheten och/eller huvudmannen görs en uppföljning.

Under 2015 har Skolinspektionen inlett förskolegranskningen *Kvalitet och måluppfyllelse i förskolan*. Den ska pågå under tre år 2015–2017. Myndigheten ska årligen rapportera till regeringen om granskningen med första rapportering i mars 2016. Det handlar således om totalt tre regeringsrapporter. Under 2015 har sju olika delgransk-

ningar initierats. Samtliga delgranskningar kommer att beskrivas ytterligare i den första rapporten till regeringen.

Tabell 13: Antal skolor/verksamheter som besökts i slutförda kvalitetsgranskningar under 2015, 2014 respektive 2013.

Verksamhetsform	Huvudman	2015		2014		2013	
		Tema-granskningar	Ämnes-granskningar	Tema-granskningar	Ämnes-granskningar	Tema-granskningar	Ämnes-granskningar
Antal projekt totalt		6	2	7	1	5	1
Förskoleklass	Kommunal	17	-				
	Fristående	3	-				
Grundskola	Kommunal	32	30	73	17	44	16
	Fristående	29	8	6	5	10	8
Gymnasieskolan	Kommunal	17	-	55	-	31	-
	Fristående	24	-	10	-	14	-
Särskolan	Kommunal	-	-	-	-	-	-
	Fristående	-	-	-	-	-	-
Förskola		-	-	-	-	-	-
Skolbarnsomsorg		-	-	-	-	-	-
Vuxenutbildning		18	-	-	-	16	-
Totalt antal skolenheter /verksamheter		140	38	144	22	115	24

Verksamhetens kostnad och kostnad per prestation⁴⁰

Den totala kostnaden för verksamheten kvalitetsgranskning var 65 173 tkr år 2015 (motsvarande kostnad var 46 777 tkr år 2014 och 58 221 tkr år 2013).

Kostnaden i genomsnitt för de åtta avslutade kvalitetsgranskningarna 2015 var 6 057 tkr per granskning (motsvarande kostnad var 2014 6 733 tkr och 7 010 tkr 2013).

Kostnad per skola/verksamhet för vilka granskningsbeslut fattats var 320 139 kr år 2015 (motsvarande kostnad var 345 185 kr år 2014 och 334 425 kr år 2013).

Antalet avslutade kvalitetsgranskningar år 2013 var sex stycken. År 2014 ökade antalet till åtta avslutade granskningar vilket är ett antal som består även år 2015. Den totala kostnaden har ökat till 65 173 tkr.

Kostnaden per kvalitetsgranskning (för de granskningar som avslutades under året) har sjunkit något under 2015.

Även kostnad per skola/verksamhet för vilka granskningsbeslut fattats har sjunkit något, till 320 tkr år 2015 jämfört med 345 tkr år 2014.

⁴⁰ Vid beräkning av kostnad per prestation har aktuella gransknings totala kostnader, oavsett vilket år de fallit ut, summerats och lagts till grund för uträkningen.

1.2.4 Övriga särskilda redovisningskrav i regleringsbrev – tillsyn och kvalitetsgranskning

1.2.4.1 Erfarenheter utifrån myndighetens tillsyn enligt 26 kap. skollagen

Skolinspektionen ska särskilt redovisa:

- Erfarenheter från myndighetens tillsyn där det av redovisningen särskilt ska framgå hur möjligheterna till ingripanden enligt 26 kap. skollagen har använts.

Vanliga brister

Skolinspektionen konstaterar att under år 2015 har 84 procent av de granskade prioriterade grundskolorna och 76 procent av de granskade prioriterade gymnasieskolorna haft någon form av påpekad brist. De vanligast förekommande bristerna fanns inom arbetsområdet⁴¹ "Förutsättningar för lärande och trygghet" (58 procent av de granskade prioriterade grundskolorna och 53 procent av de granskade prioriterade gymnasieskolorna hade brister). Andra arbetsområden där det också förekom många brister var "Styrning och utveckling av verksamheten" (51 procent av de granskade prioriterade grundskolorna och 41 procent av de granskade prioriterade gymnasieskolorna hade brister) samt "Extra anpassningar och särskilt stöd" (41 procent av de granskade prioriterade grundskolorna och 41 procent av de granskade prioriterade gymnasieskolorna hade brister).

I bastillsyner⁴² under året av skolor med enskilda huvudmän fanns de vanligast förekommande bristerna inom arbetsområdet "Styrning och utveckling av verksamheten" (26 procent av de granskade grundskolorna med enskild huvudman och 17 procent av de granskade gymnasieskolorna med enskild huvudman hade brister). Andra arbetsområden där det också förekom brister är "Undervisning och lärande" (13 procent av de granskade grundskolorna med enskild huvudman och 15 procent av de granskade gymnasieskolorna med enskild huvudman hade brister) samt "Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling" (10 procent av de granskade grundskolorna med enskild huvudman och 8 procent av de granskade gymnasieskolorna med enskilda huvudmän hade brister).

⁴¹ Skolinspektionens tillsyn har delats in i olika arbetsområden, vilka granskas genom bedömning av kritiska faktorer.

⁴² Bastillsyner är mindre omfattande tillsyner än tillsyn av prioriterade skolor. Bastillsyner genomförs endast på skolor med enskild huvudman.

Verktyg och sanktioner

När Skolinspektionen genomför tillsyn av skolenheter och dess huvudmän bedöms om verksamheten uppfyller författningarnas krav. Om brister upptäcks i verksamheten ska huvudmannen rätta till dessa. Skolinspektionen har då att ta ställning till vilket av verktygen eller sanktionerna i 26 kap. skollagen som ska användas. Vid valet av verktyg beaktas bland annat hur omfattande och allvarliga bristerna är, om huvudmannen kan rätta till bristerna och i sådana fall vad som krävs för att få huvudmannen att göra detta. Vissa av Skolinspektionens beslut kan överklagas av huvudmannen hos förvaltningsdomstol. Detta gäller exempelvis beslut om återkallelse, tillfälligt verksamhetsförbud och föreläggande förenat med vite.

Föreläggande, anmärkning och avstående från ingripande

Av verktygen i 26 kap. skollagen använder Skolinspektionen i flest fall förelägganden mot huvudmannen att fullgöra sina skyldigheter. I den regelbundna tillsynen har föreläggande använts i 85 procent av fallen vid konstaterade brister under året för grund- och gymnasieskolor. I ungefär elva procent har föreläggandet förenats med vite. I tre procent har anmärkning använts och i en procent har avstående från ingripande använts. I de anmälningsärenden som prövats i sak under året och där brister konstaterats, har Skolinspektionen i 76 procent av ärendena förelagt huvudmannen att avhjälpa bristerna. I drygt en procent har föreläggandet förenats med vite. I tre procent har huvudmannen fått en anmärkning och i 18 procent har Skolinspektionen avstått från att ingripa.

Vitesföreläggande

Den 1 januari 2015 trädde en skyldighet i kraft för Skolinspektionen att i vissa fall förena ett föreläggande med vite. Denna skyldighet kompletterar den tidigare möjligheten att förena ett föreläggande med vite.

Sedan 2010 års skollag började tillämpas den 1 juli 2011 har totalt 139 av Skolinspektionens förelägganden mot huvudmän att fullgöra sina skyldigheter förenats med vite (49 förelägganden fram till årsslutet 2014). Av dessa har 90 fattats under år 2015 (24 fattades under år 2014).

De beslut inom ramen för den regelbunda tillsynen där Skolinspektionen förenat föreläggandet med vite har gällt skolor där det konstaterats en eller ett flertal allvarliga brister. Det har framför allt gällt arbetsområdena "Extra anpassningar och särskilt stöd" och "Förutsättningar för lärande och trygghet".

Av föreläggandena som förenats med vite under år 2015 har 17 avsett anmälningar (4 under år 2014), framför allt beträffande enskilda elevers rätt till utbildning och särskilt stöd.

De beslutade vitesbeloppen har under år 2015 varit mellan 100 000 kr och 3 000 000 kr. Det högsta vitesbeloppet har beslutats i samband med föreläggandet vid vite mot Praktiska Sverige AB.

Två förelägganden som förenats med vite har överklagats under år 2015. Hittills har 14 tillsyner med vitesförelägganden som beslutats under år 2015 kunnat avslutas på grund av att huvudmannen åtgärdat bristerna. För vissa beslut har dock redovisningstiden ännu inte gått ut eller så pågår uppföljning fortfarande. I ett ärende som beslutats under år 2015 har myndigheten ansökt om utdömande av vite hos förvaltningsdomstolen.

Återkallade godkännanden och tillfälliga verksamhetsförbud

Skolinspektionen har under år 2015 inte återkallat godkännandet för någon huvudman. Ett beslut om tillfälligt verksamhetsförbud har fattats. Det beslutet kombinerades med ett föreläggande förenat med vite.

Processer i förvaltningsdomstol

Skolinspektionen har under året fört ett flertal processer i förvaltningsdomstol.

Myndigheten har under år 2015 i tre ärenden ansökt om utdömande av vite hos förvaltningsrätten efter att huvudmännen inte följt Skolinspektionens föreläggande som förenats med vite. Fyra ärenden rörande utdömande av vite har vunnit laga kraft under året. Dessa ärenden gällde ansökningar om utdömande som lämnades in till förvaltningsdomstol under år 2013.

Skolinspektionen har även varit part i mål i förvaltningsdomstol efter att huvudmän överklagat Skolinspektionens beslut om föreläggande som förenats med vite.

För närvarande har Skolinspektionen tio pågående processer i förvaltningsdomstol.

1.2.4.2 Erfarenheter från tillsyn och kvalitetgranskning inom yrkesutbildningsområdet

Skolinspektionen ska särskilt redovisa:

Erfarenheter från tillsyn och kvalitetgranskning inom yrkesutbildningsområdet.

För de nationella programmen i gymnasieskolan är det yrkesprogrammen som har lägst andel elever som når en examen. Skolinspektionen har därför under 2015 granskat gymnasieskolors arbete med att förebygga studieavbrott på yrkesprogram. Granskningen genomfördes i 30 skolor med yrkesprogram som i statistiken uppvisat att en hög andel elever inte fullföljer sin utbildning och därmed inte når en yrkesexamen.

Resultaten av Skolinspektionens kvalitetsgranskning av gymnasieskolors arbete med att förebygga studieavbrott på yrkesprogram visade att samtliga skolenheter i granskningen behöver utveckla sitt arbete med att ge eleverna den pedagogiska stöden de behöver för att förebygga studieavbrott. Två tredjedelar av eleverna som har ingått

i granskningen bedöms inte få det stöd de har rätt till enligt författningarnas krav. Grunden för att lyckas, enligt granskningen, är att lärare och övrig personal i skolan visar en tilltro till elevers förmåga att ta till sig innehållet i undervisningen, lyssnar på vad eleven berättar om sina behov av stöd, kartlägger och utreder orsaker till elevers frånvaro samt elevers behov av stödinsatser och anpassar undervisningen därefter. Det framkommer, inte minst från elevintervjuer, att det finns många lärare som har ett stort engagemang och drivkrafter som är avgörande för att många elever överhuvudtaget ska ta sig till skolan. Sammantaget är dock detta engagemang och dessa drivkrafter alltför beroende av enskilda lärare. Arbetet är i mindre utsträckning ett resultat av att skolorna har generella strukturer för hur eleverna ska få sitt behov av stöd tillgodosett genom en fungerande samverkan mellan olika personalkategorier inom skolan.

I den nya modellen för regelbunden tillsyn som tillämpas från januari 2015 ingår en tydligare tillsyn av gymnasieskolors arbete med arbetsplatsförlagt lärande. I tillsynen granskas om eleverna får arbetsplatsförlagt lärande under ledning av en handledare som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och i övrigt bedöms vara lämplig, samt elevernas möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskolan. Inom den regelbundna tillsynen under 2015 har sammanlagt 76 gymnasieskolor med minst ett yrkesprogram inspekterats på detta område. Av dessa har endast 11 (14 procent) skolor fått föreläggande för brister på områden som är specifika för yrkesutbildning.

Ytterligare granskningar på yrkesutbildningsområdet planeras just nu inom Skolinspektionen. En kvalitetsgranskning av arbetslivsanknytning på yrkesprogram ska genomföras i början av 2016. Projektet ska granska om elever på yrkesprogram får en arbetslivsanknytning av hög kvalitet i sin utbildning och därmed blir anställningsbara eller kan etablera sig i programmets yrkesområden genom eget företagande. Resultaten publiceras i en övergripande rapport sommaren 2016.

1.2.4.3 Insatser för att utvärdera myndighetens arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning

Skolinspektionen ska särskilt redovisa

Insatser för att utvärdera hur myndighetens arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning bidrar till skolornas förbättringsarbete samt resultat av dessa insatser.

Modellen för att utvärdera hur myndighetens arbete bidrar till skolornas förbättringsarbete ser ut som följer:

- A. Vilka faktorer, som Skolinspektionen genom tillsyn och kvalitetsgranskning kan påverka, har stöd i forskningen att de bidrar till en bättre skola?
- B. Vad har Skolinspektionen gjort för insatser riktade mot de faktorer som förbättrar skolan?
- C. Upplever berörda att vidtagna åtgärder förbättrat skolan?

A. Vilka faktorer, som Skolinspektionen genom tillsyn och kvalitetsgranskning kan påverka, har stöd i forskningen att de bidrar till en bättre skola?

Skolinspektionens tillsyn och kvalitetsgranskning utgår ifrån en modell baserad på sex olika områden som påverkar resultaten i skolan. Områdena är valda utifrån skolors och huvudmäns ansvar enligt lag och förordning, och utifrån vad forskningen anger bidrar till goda resultat i skolan.⁴³

De sex områdena, utan rangordning, är:

1. Undervisning och lärande: Ett aktivt lärarstöd är en av de faktorer som bidrar till att undervisning och lärande maximerar varje elevs möjlighet att nå de nationella målen och kunskapskraven. I det ingår exempelvis att genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Läraren behöver också anpassa undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen och ge eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar.

2. Extra anpassningar och särskilt stöd: Skolans lärmiljöer måste anpassas så att alla elever ges möjlighet att nå målen för utbildningen. I de fall detta inte är tillräckligt ska särskilt stöd ges. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

3. Bedömning och betygssättning: Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier.

4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling: Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. På skolan ska det bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

5. Förutsättningar för lärande och trygghet: Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Hit hör bland annat att lärarna har rätt kompetens och behörighet. Här ingår också att rektor i ett tidigt skede uppmärksammar om elever av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande

⁴³ Se exempelvis Jan Håkansson och Daniel Sundbergs Utmärkt undervisning (2012) samt Skolverkets översikter Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? (2009) och Forskning för klassrummet (2013)

demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. I tillsynen inkluderas även frågor om skolans hälsofrämjande arbete, studie- och yrkesvägledning samt skolbibliotek.

6. Styrning och utveckling av verksamheten: Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. I kontrollen ingår också att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att genomföra uppdraget samt att rektor fördelar resurser till verksamheten utifrån elevernas förutsättningar och behov.

B. Vad har Skolinspektionen gjort för insatser riktade mot de faktorer som förbättrar skolan?

Regelbunden tillsyn

I den regelbundna tillsynen har beslut fattats för 775 skolor. Av dessa besök har 548 varit en mera omfattande *prioriterad* tillsyn, och 227 en mindre omfattande *bastillsyn*. Valet av tillsynstyp görs genom en risk- och väsentlighetsanalys. Vid bastillsyn granskas endast områdena undervisning och lärande, trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling samt styrning och utveckling av verksamheten. Samtliga särskolor omfattas av prioriterad tillsyn.

De förelägganden att åtgärda brister som utfärdas av myndigheten följs alltid upp innan ärendet avslutas. I de allra flesta fall har skolan (och/eller huvudmannen) redan vid det första uppföljningstillfället vidtagit eller planerat för åtgärder som myndigheten bedömer som tillräckliga för att åtgärda de identifierade bristerna. Det finns alltså en tydlig koppling mellan myndighetens tillsynsverksamhet och vidtaget förbättringsarbete på skolorna.

Tabellerna nedan sammanfattar andelen skolor som förelades att vidta förbättringsåtgärder inom respektive område.

Tabell 14: Andel skolor med kritik efter prioriterad tillsyn.

Område	Andel skolor med kritik efter prioriterad tillsyn			
	<i>Gymnasieskola (95 beslut)</i>	<i>Grundskola (258 beslut)</i>	<i>Gymnasiesärskola (57 beslut)</i>	<i>Grundsärskola (138 beslut)</i>
Undervisning och lärande	34%	33%	4%	6%
Extra anpassningar och särskilt stöd	41%	41%	5%	9%
Bedömning och betygssättning	10%	10%	5%	4%
Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	28%	34%	9%	16%
Förutsättningar för lärande och trygghet	53%	58%	37%	48%
Styrning och utveckling av verksamheten	41%	51%	54%	50%

Tabell 15: Andel skolor med kritik efter bastillsyn.

Område	Andel skolor med kritik efter bastillsyn	
	<i>Gymnasieskola (92 beslut)</i>	<i>Grundskola (135 beslut)</i>
Undervisning och lärande	15 %	13 %
Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	8 %	10 %
Styrning och utveckling av verksamheten	17 %	26 %

Kvalitetsgranskning, riktad tillsyn och flygande inspektion

Utöver regelbunden tillsyn genomför Skolinspektionen riktade granskningar i form av kvalitetsgranskning, riktad tillsyn och flygande inspektion. Vid dessa granskningar studerar Skolinspektionen utvalda delar av skolors eller huvudmäns arbete mer ingående än vid regelbunden tillsyn.

Urvalet av områden för särskild granskning sker mot bakgrund av nationella mål och riktlinjer, samt genom en riskanalys där Skolinspektionen, utifrån kunskap från in-

spektionsverksamheten samt forskning och utvärdering, identifierar områden där det bedöms finnas frekventa brister, risk för brister som kan få stora konsekvenser för enskilda elever, eller ett stort utvecklingsbehov.

Syftet med Skolinspektionens *kvalitetsgranskningar* är att granska kvaliteten i skolväsendet och bidra till utveckling genom att lyfta fram viktiga utvecklingsområden. Resultaten från kvalitetsgranskningarna presenteras i en övergripande rapport, som sammanfattar och analyserar de utvecklingsområden som framkommit på de granskade skolorna. I rapporten beskrivs även framgångsfaktorer och goda exempel, så att fler kan dra nytta av de positiva erfarenheterna. Myndigheten skriver också en särskild rapport för varje granskad verksamhet med bedömningar av situationen på var och en av de verksamheter som har granskats. Om Skolinspektionen identifierat viktiga utvecklingsområden följer Skolinspektionen efter sex månader upp om verksamheterna genomfört eller planerat för de åtgärder som behövs.

Vid *riktad tillsyn* granskar Skolinspektionen, i likhet med vid kvalitetsgranskning, ett avgränsat område på ett urval av skolor eller verksamheter. Fokus vid riktad tillsyn ligger dock framförallt på regelefterlevnad. Varje besök resulterar i ett tillsynsbeslut för den granskade verksamheten.

Flygande inspektion innebär att ett stort antal inspektörer oanmält eller med endast kort varsel åker ut till många skolor för att granska en väl avgränsad del av verksamheten under en mycket begränsad tid.

Följande kvalitetsgranskningar, riktade tillsyner och flygande inspektioner har avslutats under 2015 inom respektive område⁴⁴. För en kort summering av slutsatser från kvalitetsgranskningar se avsnitt 1.2.3 *Kvalitetsgranskning*. För riktade tillsyner och flygande inspektioner återfinns motsvarande information i avsnitt 1.2.1 *Regelbunden tillsyn*.

Undervisning och lärande

- Historia i grundskolan (Kvalitetsgranskning)
- Undervisning i förskoleklass (Kvalitetsgranskning)
- Gymnasiearbetet (Kvalitetsgranskning)
- Distansutbildning inom kommunal vuxenutbildning (Kvalitetsgranskning)
- Läs- och skrivundervisning i grundskolans tidigare år (Kvalitetsgranskning)
- Undervisningen vid särskilda ungdomshem (Flygande inspektion)

⁴⁴ Många granskningar berör fler än ett område. I listan sorteras de efter var tyngdpunkten i granskningen legat.

Extra anpassningar och särskilt stöd

- Utbildningen för elever med romsk språk- och kulturbakgrund (Riktad tillsyn).

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

- Barngrupper i förskolan (Flygande inspektion)

Förutsättningar för lärande och trygghet

- Studieavbrott på yrkesprogram i gymnasieskolan (Kvalitetsgranskning)
- Elevhälsa (Kvalitetsgranskning)
- Utbildning för asylsökande barn och barn som vistas i Sverige utan tillstånd (Riktad tillsyn)

Styrning och utveckling av verksamheten

- Huvudmannens styrning av grundskolan (Kvalitetsgranskning)

C. Upplever berörda att vidtagna åtgärder förbättrat skolan?

Skolinspektionen följer kontinuerligt upp om berörda parter upplever att myndighetens tillsyn och granskningar bidrar till att förbättra verksamheten.

Bland rektorer vars verksamhet varit föremål för regelbunden tillsyn under 2015 ansåg 59 procent vid uppföljningstillfället att inspektionen bidragit till att utveckla den pedagogiska verksamheten till det bättre. 77 procent ansåg att tillsynen *kommer* att bidra till förbättringsarbetet på skolan.

Fyra av de kvalitetsgranskningar som slutförts under 2015 har hittills utvärderats. Från svaren kan konstateras att mellan 56 procent och 89 procent av de granskade verksamheterna, beroende på granskning, anser att granskningen bidragit till att utveckla de granskade områdena till det bättre. Mellan 56 procent och 94 procent anser att granskningen *kommer* att bidra till förbättringsarbetet för verksamheten.

Utöver dessa utvärderingar genomför Skolinspektionen även en årlig förtroendemätning bland ett slumpvis urval av svarande från centrala målgrupper. Undersökningen och urvalet genomförs av ett oberoende undersökningsföretag.

Mätningen för 2015 visade att 86 procent av den skolpersonal som kommit i kontakt med Skolinspektionen genom antingen tillsyn eller kvalitetsgranskning under läsåret 14/-15 upplever att Skolinspektionens arbete leder till en förändring av skolan så att elever ges en bättre utbildning i en tryggare miljö (24 procent instämmer till stor del, 62 procent till viss del).

Av de svarande inom kommunal utbildningsförvaltning och hos fristående huvudmän som fått en eller flera av de skolor man ansvarar för inspekterade av Skolinspektionen under 2015 anser 89 procent att Skolinspektionens arbete leder till en förändring av skolan så att elever ges en bättre utbildning i en tryggare miljö (41 procent instämmer till stor del, 48 procent till viss del).

Sammantaget upplever alltså en stor majoritet av de beslutsfattare och den skolpersonal vars verksamheter granskats, att Skolinspektionen bidragit till eller kommer att bidra till att utveckla verksamheten till det bättre.

Övriga utvärderingsinsatser

Utöver ovanstående har Skolinspektionen under 2015 initierat en rad genomlysningar av kärnverksamheternas olika processer, där myndighetens bidrag till konkret förbättringsarbete är ett viktigt fokusområde. I genomlysningen av processen för kvalitetsgranskningar har bland annat konstaterats att det är angeläget att kvalitetsgranskningarnas resultat i större utsträckning än idag når de önskade målgrupperna. Mot bakgrund av det kommer Skolinspektionen i ett förändringsprojekt under 2016–2017 att utveckla myndighetens granskningsmodeller utifrån ett mottagar- och effektperspektiv. Myndigheten kommer även sträva efter att utveckla en mer resurseffektiv arbetsgång i kvalitetsgranskningsprocessen.

Under 2015 implementerade Skolinspektionen en ny modell för regelbunden tillsyn, där myndighetens tillsynsresurser riktas mer aktivt mot ett prioriterat urval av skolor än tidigare. Den nya tillsynsprocessen utvärderas för närvarande, bland annat med avseende på externa effekter. Utvärderingen färdigställs under 2016.

Även en utvärdering av Skolinspektionens process för utredning av anmälningssärenden har inletts under 2015. I fokus står frågan hur Skolinspektionens processer kan optimeras för att säkerställa att utredningarna leder till att de elever som anmälningarna gäller får en förbättrad situation, att andra elever på anmälarnas skolor påverkas genom att generella brister som uppdragats åtgärdas, och att principiella juridiska ställningstaganden görs. Även denna utvärdering färdigställs under 2016, och kommer då att ligga till grund för utveckling av myndighetens arbetsätt.

1.3 Tillståndsprovning

Målet för verksamheten är att bidra till ett brett utbud av skolor och utbildningar med hög kvalitet genom beslut om godkännande och tillstånd av olika slag.

Åtterrapporering avser särskilt:

- En analys av utvecklingen av antalet ansökningar om godkännande som huvudman för en fristående skola, handläggningstider när det gäller ansökningar om så kallad betygsrätt, myndighetens beslut i nämnda ärenden om godkännande och betygsrätt och resultat av eventuella överklaganden av besluten (se följande sidor).
- Insatser för att öka effektiviteten, rättssäkerheten och kvaliteten i provningen av ansökningar om godkännande som enskild huvudman (se sid 57).
- Insatser för att förbättra tillgängligheten till och sökbarheten i den information om fristående skolor som Skolinspektionen har tillgång till (se sid 58).
- Hur myndigheten bidrar med uppgifter för att skolenhetsregistret ska innehålla aktuell och uppdaterad information om antalet fristående skolor samt antalet huvudmän för fristående skolor (se sid 58).

Tabell 16: Antal ansökningar respektive beslutade ärenden 2015, 2014 och 2013, efter typ av ärende.

	2015	2014	2013
Ansökningar			
Ansökningar om fristående skola per ansökningsomgång ⁴⁵	278	377	416
Beslut			
Beslut om fristående skola (oavsett ansökningsomgång) ⁴⁶	279	376	416
Omprovning av beslut om fristående skola	72	53	97
Beslut om betygsrätt för vuxenutbildning	66	62	43
Beslut om undervisning på engelska	11	4	31
Beslut om utbildning utan att tillämpa timplanen	2	1	29
Beslut om färdighetsprov	2	10	15
Beslut om särskilda skäl för provning utanför ordinarie ansökningstid ⁴⁷	29	27	82
Beslut om internationella skolor	3	3	3

⁴⁵ Från och med 2015 redovisas internationella skolor separat, internationella skolor har även tagits bort ur statistiken för 2013 och 2014 och redovisas separat.

⁴⁶ Se föregående fotnot.

⁴⁷ Tidigare Beslut om ändring i befintligt tillstånd. Avser beslut om fristående skola efter ansökningar som prövats skyndsamt utanför ordinarie ansökningsomgång av särskilda skäl med hänsyn till elevers möjlighet att fullfölja sin utbildning (SFS 2014:1028 respektive 2014:1029).

Sammanlagt har 464 ärenden beslutats under 2015. Av dessa beslut är 60 procent gällande ansökningar om start av fristående skola eller utökat godkännande inom innevarande eller föregående ansökningsomgång.

2015 års ansökningsomgång

Tabell 17: Antal ansökningar om nyetablering eller utökning av fristående skola, ansökningsomgång 2015, 2014 och 2013.

	Ansökan om nyetablering av fristående skola ⁴⁸			Ansökan om utökning vid en befintlig fristående skola ⁴⁹		
	2015	2014	2013	2015	2014	2013
Grundskola, förskoleklass	80	106	144	27	33	53
Grundsärskola	9	5	9	1	1	3
Gymnasieskola	38	50	77	109	180	129
Gymnasiesärskola	10	3	2	4	2	2
Totalt	137	164	232	141	216	187

Under 2015 inkom 278 ansökningar om nyetablering av fristående skola eller utökning vid en befintlig fristående skola, vilket är en minskning med 102 ansökningar jämfört med år 2014 (minskning var 39 ansökningar mellan åren 2013 och 2014). Den största minskningen 2015 avser ansökningar om utökning vid en befintlig gymnasieskola. Antalet ansökningar om nyetablering av grundsärskola respektive gymnasiesärskola har ökat något 2015 jämfört med 2014.

Av de inkomna ansökningarna rör både de ansökningar som avser nyetablering och de ansökningar som avser utökning av befintliga skolor med nya program och årskurser drygt 140 stycken vardera. Ansökningar om att starta ny skola har minskat kraftigt de senaste tre åren, men minskningen var mindre 2015 än den varit föregående år. Antalet ansökningar om utökning vid en befintlig skola har också minskat kraftigt jämfört med föregående år, då ansökningarna i sin tur steg kraftigt jämfört med 2013. Detta kan delvis förklaras av att en del av 2014 års ansökningar avsåg omsökningar av befintliga inriktningar där tillståndet gått ut, avseende särskilda varianter, riksrekryterande utbildningar och nationellt godkända idrottsutbildningar. Godkännandet för dessa tillstånd är begränsat till att avse fyra år. Årets minskning av antalet ansökningar om utökning vid gymnasieskola kan därför förklaras med att

⁴⁸ Tidigare Godkännande som huvudman.

⁴⁹ Tidigare Utökat godkännande som huvudman.

färre huvudmän har godkännanden som är på väg att löpa ut, än vad som var fallet 2014.

Andelen ansökningar som godkänns för grundskolor har ökat något, 48 procent 2015 jämfört med 39 procent för år 2014. Andelen godkännanden av ansökningar gällande gymnasieskola⁵⁰ har också ökat något, 45 procent 2015 jämfört med 39 procent 2014. Merparten av de ansökningar om godkännande som huvudman för en ny skolenhet som fått godkännande att starta höstterminen 2016 kommer från sökande som har skolor sedan tidigare. Bakgrunden är att de flesta ansökningar kommer från sökande som redan har skolor sedan tidigare.

Den enskilt vanligaste orsaken till att en ansökan om att starta ny skola avslås är att den sökande inte kunnat visa att skolan kommer att få tillräckligt många elever för att verksamheten ska bära sig ekonomiskt. Många sökande får också avslag på grund av andra ekonomiska faktorer. Andra vanliga orsaker till avslag är brister i ansökan som rör elevhälsan och skolbibliotek.

Många avslagsbeslut innehåller också bland annat avslag på grund av stora brister i skolor som den sökande redan har. De ansökningar som avslås har ofta flera avslagsgrunder oavsett om den sökande har skolor sedan tidigare eller inte, i genomsnitt cirka fem avslagsgrunder.

Samtliga beslut om fristående skola inom en ansökningsomgång ska om möjligt vara fattade den 1 oktober samma kalenderår. Under 2015 har 251 beslut (90 procent av 278 ansökningar) fattats före detta datum. De 27 ansökningar som inte beslutats innan den 31 oktober avsåg huvudmän där det pågick regelbunden tillsyn som Skolinspektionen avvaktade innan beslut fattades. Måluppfyllelsen, 90 procent klara beslut innan den 1 oktober, är lägre än 2014 då 99 procent av besluten var fattade 1 oktober.

Överklaganden av beslut om fristående skola

Skolinspektionens beslut om godkännande av huvudman kan överklagas i domstol. Antal domar under 2015 redovisas i nedanstående tabell.

⁵⁰ Inklusivt gymnasievarianter.

Tabell 18: Domar under 2015 i överklagade beslut om fristående skola. Ansökningsomgång 2015, 2014, 2013. (Inom parentes anges antalet där Skolinspektionen tillstyrkt bifall till överklagandet).

	Samtliga inkomna domar under 2015	därav från ansökningsomgång		
		2015	2014	2013
Undanröjning	-	-	-	-
Bifall	-	-	-	-
Bifall (SSI överklagar)	-	-	-	-
Delvis bifall	-	-	-	-
Avslag	34	2	29	3
Avskrivning	3	1	2	-
Återförvisning för ny handläggning	6	6	-	-
Totalt antal domar	43	9	31	3

Flertalet överklaganden från 2014 års ansökningsomgång har ännu inte beslutats i domstol. Det sammanlagda antalet domar i överklagade ärenden var 43 stycken under år 2015. Dessa domar avser ärenden från de tre senaste ansökningsomgångarna. Skolinspektionens beslut har ändrats i 6 av 43 mål. I samtliga sex fall har Skolinspektionen själva tillstyrkt att ärendet återförvisas till myndigheten för ny handläggning då förutsättningarna för det ursprungliga avslagsbeslut ej kvarstår. Vid årsskiftet har 14 procent av besluten överklagats avseende 2015 års ansökningsomgång, dock hade ej tid för överklagande löpt ut vid årsskiftet för samtliga ärenden. Andelen överklagade ärenden kan jämföras med 22 procent 2014 och 35 procent 2013.

Ansökningar om betygsrätt

Tabell 19: Betygsrätt, genomsnittlig handläggningstid i kalenderdagar, 2015, 2014 och 2013.

	2015	2014	2013
Genomsnittliga handläggningstiden för ansökningar om betygsrätt	78	91	163
Antalet ansökningar	66	62	43

Under 2015 har det beslutats i 66 ansökningar om betygsrätt för vuxenutbildning. Det är något mer än 2014, vilket i sin tur var en ökning i förhållande till 2013.

Av dessa 66 beslut har 46 godkänts helt eller delvis, 18 avslagits och 2 avskrivits från vidare handläggning. Fem av besluten är omprövningar av tidigare beslut. Tre beslut har överklagats till domstol. Domstolen meddelade bifall till ett överklagande efter att Skolinspektionen tillstyrkt sökandens överklagande då ny information tillkommit i ärendet. Under 2015 har domstolen även meddelat avslag till två överklaganden, varav det ena från 2014 och ett överklagande har återkallats av sökanden.

Den genomsnittliga handläggningstiden för ansökningar om betygsrätt har minskat med 13 dagar i jämförelse med 2014 och med 85 dagar i jämförelse med 2013. Skolinspektionen kommer att fortsätta arbetet med att minska den genomsnittliga handläggningstiden.

Insatser för att öka effektivitet, rättssäkerhet och kvalitet i prövningen av ansökningar om godkännande som enskild huvudman

Inför ansökningsomgång 2015 införde Skolinspektionen differentierade ansökningsförfaranden för godkännande som huvudman för fristående skola. Differentieringen innebär att Skolinspektionens utredning numer är mindre omfattande avseende sökande som avser att utöka en befintlig skolenhet med fler årskurser eller program och inriktningar än vad som är fallet om ansökan avser en ny skolenhet. Denna förändring har under 2015 gett effekt i form av en förkortad handläggningstid sett till antal timmar per ärende för de huvudmän som sedan tidigare har godkännande för en skolenhet och önskar utöka denna.

Skolinspektionen har under 2015 även infört förenklad delgivning av beslut. Detta innebär att Skolinspektionen i den absoluta majoriteten av ärenden kan meddela sökanden beslut per e-post. Införandet av förenklad delgivning har varit positivt både för Skolinspektionens hantering av beslut och skapat nöjdhet hos de sökande, som får ta del av beslutet snabbare.

Skolinspektionen genomför årligen enkätundersökningar för att följa upp hur de sökande upplevt kontakten och informationen från Skolinspektionen i samband med tillståndsprövning av fristående skola. Den enkätundersökning som genomförts 2015 visar att de som ansöker om godkännande som huvudman upplever sig ha blivit bemötta på ett respektfullt och professionellt sätt under handläggningen. De som ansöker upplever också att orsaken till Skolinspektionens beslut är tydligt i sin helhet och även att det i de fall ansökan avslagits framgick tydligt av beslutet vilka orsakerna till detta var. Avseende såväl respektfullt respektive professionellt bemötande som tydlighet i beslut och avslag visar enkäten att förbättringar skett inom dessa områden jämfört med 2014.

För att förbättra tydligheten av vad som efterfrågas i en ansökan och därmed stärka både effektiviteten och rättssäkerheten arbetar Skolinspektionen ständigt med att uppdatera och förtydliga instruktioner till ansökan och informationen på Skolinspektionen webbplats. Under 2015 har Skolinspektionen också arbetat med att förtydliga de kompletteringsfrågor som skickas till sökande under handläggningen om det finns oklarheter i en ansökan. Skolinspektionen arbetar även ständigt med att vidareutveckla det interna bedömningsstödet för handläggarna för att ytterligare öka rättssäkerheten och likvärdigheten i bedömningar.

Avseende övriga ansökningstyper, utöver fristående skola, har Skolinspektionen under året reviderat vilka uppgifter Skolinspektionen efterfrågar vid ansökan om betygsrätt för vuxenutbildning. Syftet med denna förändring har varit att efterfråga fler uppgifter om sökandens erfarenhet av att bedriva vuxenutbildning och genom att efterfråga tilltänkta uppdragsgivare få ett större underlag i bedömningen av om sö-

kande kan bedriva en utbildning av god kvalitet. Skolinspektionen har även förberett en anpassning av utredningen avseende internationella skolor från och med 2016 i samband med ny lagstiftning.

Under 2015 har Skolinspektionen även initierat ett uppdrag som kommer att genomföras under 2016 med syfte att besvara frågan om rätt skolor godkänns för skolstart och om processen tillståndsprövning är effektiv ur ett kvalitetsperspektiv.

Insatser för att förbättra tillgängligheten till och sökbarheten i den information om fristående skolor som Skolinspektionen har tillgång till.

Under 2015 har Skolinspektionen genomfört insatser för att ytterligare utveckla och förenkla möjligheter att ansöka via webben. Ansökningsförfarande har vidare anpassats till att möta verksamhetens behov och därmed effektivisera prövningsprocessen, som i sin tur resulterat i kortare handläggningstider.

Skolinspektionen har vidare arbetat med att fånga upp kraven och behoven när det gäller tillgängligheten till och sökbarheten i informationen om samtliga huvudmän och skolenheten (både de kommunala som fristående). Arbetet med det kommer dock att fortsätta även nästa år. Det beror på att Skolinspektionen under 2016 har för avsikt att införa ett nytt ärendehanteringssystem där sökbarheten kommer utgöra en central del i systemet.

Hur myndigheten bidrar med uppgifter för att skolenhetsregistret ska innehålla aktuell och uppdaterad information om antalet fristående skolor samt antalet huvudmän för fristående skolor

Skolinspektionen bidrar löpande med information till Skolverkets skolenhetsregister för att hålla detta uppdaterat gällande fristående skolenheter. I samband med att beslut fattas levererar Skolinspektionen information till Skolverket om nya tillstånd att starta eller utöka fristående skola, återkallanden av tillstånd, nya huvudmän för befintliga skolor samt övriga tillståndsbeslut som avser fristående skola. Skolverket och Skolinspektionen träffats regelbundet för att närmare utveckla formerna för denna samverkan.

Skolinspektionen kontrollerar varje vår vilka fristående skolor som har möjlighet att starta eller utöka verksamhet kommande läsår samt vilka av dem som har för avsikt att starta. På så sätt kontrolleras antal nya fristående skolor och informationen delges även Skolverket.

Verksamhetens kostnad och kostnad per prestation:

Den totala kostnaden för verksamheten tillståndsprovning var 7 545 tkr år 2015 (motsvarande kostnad var 10 172 tkr år 2014 och 16 000 tkr år 2013).

Kostnaden per beslutat ärende var 16 300 kr (motsvarande kostnad var 19 000 kr år 2014 och 22 300 kr år 2013).

Den totala kostnaden minskade under 2015 till följd av en fortsatt anpassning av organisation och bemanning till den lägre nivå på antalet ansökningar för start av fristående skolor som gällt också under detta år. Effekterna av de ändringar som gjordes i processen tillståndsprovning under 2014 har under 2015 kunnat tillgodogöras verksamheten under hela året och lett till lägre kostnader.

1.4 Hur Skolinspektionen kommunicerar sina resultat

Åtterrapporering:

(4 § i Skolinspektionens instruktion) Myndigheten ska sammanfatta och publicera resultaten av sitt arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning. Myndigheten ska lämna en redovisning av resultaten till de granskade verksamheterna.

Att fatta beslut, utforma rapporter och förmedla dessa till berörda skolor och huvudmän är den mest centrala kommunikationen för myndigheten.

Inom regelbunden tillsyn och kvalitetsgranskning får varje granskad skola och huvudman utöver ett skriftligt beslut även muntlig återkoppling, som är utformat för att rymma råd och vägledning utifrån vad Skolinspektionen sett i tillsynen.

Inom kvalitetsgranskningen produceras, utöver granskningsbeslut, en sammanfattning av gjorda iakttagelser i en tematisk kvalitetsgranskningsrapport. Denna kommuniceras till granskningsobjekten, men även till övriga skolor och huvudmän. Detta sker bland annat med hjälp av webinarier – seminarier via webben – med utgångspunkt i kvalitetsgranskningsrapporterna. På Skolinspektionens webbplats finns möjlighet att prenumerera på inbjudan till dessa webinarier. Antalet prenumeranter är drygt 2 700 (drygt 2 000 år 2014 och drygt 1 160 år 2103).

På myndighetens webbplats finns även möjlighet att prenumerera på Skolinspektionens samtliga publikationer. Denna tjänst har utnyttjats av drygt 2 100 prenumeranter (1 640 år 2014).

Myndighetens webbplats är en av de främsta kanalerna för att informera om Skolinspektionens uppdrag och arbete, samt om resultaten. Antal visade sidor per månad är 281 215 (245 257 år 2014 och 290 000 år 2013).

Skolinspektionen använder sig även av sociala medier för att kommunicera sina resultat. Myndigheten finns med tre sidor på Facebook, och har där sammanlagt 6 360 "följare" (5 200 år 2014 och 3 900 år 2013) och använder sig av Twitter, där myndigheten har 13 500 "följare" (11 200 år 2014 och 7 750 år 2013).

Skolinspektionen har under året producerat ett digitalt nyhetsbrev som utkommer cirka en gång i månaden med uppehåll under sommaren. Antalet prenumeranter är drygt 6 100 (5 400 år 2014 och 4 550 år 2013).

Medierna är en annan viktig kanal för att nå ut med information. Under 2015 omnämndes Skolinspektionen i 8 552 webbpublicerade artiklar (9 676 år 2014 och 16 278 år 2013). 188 pressmeddelanden skickades ut under året (145 år 2014 och 98 år 2013).

Under hösten arrangerade myndigheten en gemensam konferens tillsammans med Skolverket, under temat och titeln "Skolans utmaningar och möjligheter" på fem konferenser på olika orter i Sverige. 2 500 externa deltagare deltog i konferenserna. Bland dessa var flertalet skolledare och skolhuvudmän från såväl kommunala som fristående skolverksamheter. Den gemensamma konferensen med Skolverket ersatte för

år 2015 Skolinspektionens tidigare konferensserie Skolinspektionens dag (som tidigare år tillhandahållit 2 000 externa deltagarplatser år 2014 och år 2013).

Myndigheten har, tillsammans med Barn- och elevombudet, under hösten även deltagit i Bokmässan i Göteborg med en monter och två seminarier. Mässan besöktes av närmare 95 000 personer (drygt 97 000 år 2015 och drygt 96 000 år 2013).

Utöver dessa tillfällen deltog också Skolinspektionen samt Barn- och elevombudet i Almedalen inom ramen för Barnrättstorget, ett samarbete med olika myndigheter inom barnrättsområdet, där Skolinspektionen arrangerade två seminarier och Barn- och elevombudet ett seminarium.

Därutöver har Skolinspektionen deltagit vid Skolriksdag med en monter och i två seminarier. Skolriksdag är en mässa som hålls för skolans styrande funktioner på framför allt kommunala nivå i syfte att träffas kring skolans framtidsfrågor. Skolriksdag arrangeras av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Företrädare för myndigheten har också föreläst vid olika tillfällen på seminarier och konferenser.

1.5 Kostnader per verksamhet

Åtterrapportering:

Kostnader som avser Skolväsendets överklagandenämnds verksamhet ska särredovisas, liksom kostnader för genomförandet av uppdrag om viss central rättning av nationella prov samt förstärkt tillsyn över huvudmännens och skolornas arbete med nationella prov. Även kostnader som avser Barn- och elevombudets verksamhet ska särredovisas och redovisningen ska vara uppdelad på anmälningar, informationsinsatser och overheadkostnader.

Tabell 20: Intäkter och kostnader per verksamhet, tusentals kronor och procent

(Särredovisning av kostnader avseende Skolväsendets överklagandenämnd återfinns i tabell 26, sid 84. Särredovisning av Barn- och elevombudets kostnader återfinns i tabell 12, sid 36. Särredovisning av kostnader avseende viss central rättning av nationella prov samt förstärkt tillsyn över huvudmännens och skolornas arbetet med nationella prov återfinns i not 25, avsnitt 2.4.2 Noter, sid 100. Även särredovisning av kostnader för granskning av förskolan återfinns i samma not.)

Regelbunden tillsyn	2015	%	2014	%	2013	%
Intäkt av anslag	242 061		234 102		196 715	
Övriga intäkter	3 213		4 018		4 081	
Summa intäkter	245 274		238 120		200 796	
Summa kostnader	245 274	60	238 120	64	200 796	57
Resultat	0		0		0	

Kvalitetsgranskning	2015	%	2014	%	2013	%
Intäkt av anslag	64 319		45 987		57 037	
Övriga intäkter	854		789		1 183	
Summa intäkter	65 173		46 777		58 221	
Kostnader	65 173	16	46 777	13	58 221	16
Resultat	0		0		0	

Anmälningssärenden ⁵¹	2015	%	2014	%	2013	%
Intäkt av anslag	91 516		77 778		76 972	
Övriga intäkter	1 215		1 335		1 597	
Summa intäkter	92 731		79 113		78 569	
Kostnader	92 731	23	79 113	21	78 569	22
Resultat	0		0		0	

⁵¹ Kostnader för Barn och elevombudet och Skolväsendets överklagandenämnd redovisas inom verksamheten Anmälningssärenden.

Tillståndsprövning	2015	%	2014	%	2013	%
Intäkt av anslag	7 446		10 000		15 675	
Övriga intäkter	99		172		325	
Summa intäkter	7 545		10 172		16 000	
Kostnader	7 545	2	10 172	3	16 000	5
Resultat	0		0		0	
Summa Totalt	2014	%	2014	%	2013	%
Intäkt av anslag	405 343		367 867		346 399	
Övriga intäkter	5 381		6 315		7 187	
Summa intäkter	410 723		374 181		353 586	
Kostnader	410 723	100	374 181	100	353 586	100
Resultat	0		0		0	

Tabell 21: Verksamhetskostnader 2015 per skol- och verksamhetsform, tusentals kronor och procent

Skol- resp. verksamhetsform	Regelbunden tillsyn		Kvalitetsgranskning		Anmälningssären- den ⁵²		Tillstånds- prövning		Totalt	
	Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
Förskole- verksamhet	13 046	5,3			7 917	8,5	16	0,2	20 980	6,9
Skolbarn- omsorg	31 660	12,9					16	0,2	31 676	2,9
Förskole- klass			7 323	11,2					7 323	0,3
Grundskola ⁵³	68 364	27,9	36 248	55,6	70 151	75,6	2 781	36,9	177 543	61,4
Gymnasie- skola	32 529	13,3	15 012	23,0	10 129	10,9	3 122	41,4	60 792	14,1
Särskola	33 921	13,8			2 499	2,7	537	7,1	36 957	5,5
Vuxenutbild- ning	11 307	4,6	6 591	10,1	1 084	1,2	764	10,1	19 745	2,9
SFI					332	0,4	309	4,1	641	0,5
Övrigt ⁵⁴	54 447	22,2			619	0,7			55 067	5,5
Totalt	245 274	100	65 173	100	92 731	100	7 545	100	410 723	100

⁵² Se fotnot 51.

⁵³ På grund av tekniska problem vid tidpunkten för datauttaget för underlaget av årsredovisning 2015 så redovisas andelar och kostnader för Skolbarnomsorg och Förskoleklass inom anmälningssären- den samlat under Grundskola likt i tabell 9 under avsnitt 1.2.2 Anmälningssären- den.

⁵⁴ Ärenden som är kommunövergripande, specialsolor och utlandssolor.

Tabell 22: Verksamhetskostnader per verksamhet, fördelade efter om uppgiften avsett fristående eller kommunal huvudman, tusentals kronor och procent

	Kommunal huvudman		Fristående huvudman		Totalt	
	Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
Regelbunden tillsyn	162 472	66,2	82 802	33,8	245 274	100
Kvalitetsgranskning	41 740	64,0	23 433	36,0	65 173	100
Anmälning- ärenden ⁵⁵	77 538	83,6	15 194	16,4	92 731	100
Tillstånds- prövning	65	0,9	7 480	100	7 545	100
Totalt	281 815	73,0	128 908	27,0	410 723	100

⁵⁵ Se fotnot 51.

1.6 Organisationsstyrning

1.6.1 Kvalitetssäkring av arbetsmetoder och internt kvalitetssäkringsarbete

Åtterrapporering:

Statens skolinspektion ska redovisa hur myndighetens interna kvalitetssäkringsarbete har bedrivits och resultatet av detta arbete.

Skolinspektionen har ett omfattande kvalitetssäkringsarbete, där några viktiga delar är:

- En synlig styrning och ett tydligt stöd till verksamheten genom exempelvis processorienterat arbetssätt, rutiner för kvalitetssäkring samt stödmaterial i form av riktlinjer och utredningsstöd.
- Säkerställandet av hög kompetens inom utbildningsområdet, skolförfattningarna samt utrednings- och granskningsmetodik genom exempelvis rekrytering, kompetensutveckling och vårt vetenskapliga råd.
- En stark uppföljning av arbetet genom exempelvis mätetal, kartläggningar av processefterlevnad, följa upp hur rektorer som omfattats av regelbunden tillsyn uppfattar Skolinspektionen (postinspektionsenkäter) och förtroendemätningar i syfte att ständigt kunna förbättra vår verksamhet. Vi eftersträvar ett arbetssätt som innebär att vi aktivt söker och omhändertar avvikelser i det löpande arbetet.

Skolinspektionens uppfattning är att detta arbete sammantaget ger effekter på likvärdigheten i våra bedömningar och beslut, ser till att de är väl grundade och vilar på kunskap om regelverk och faktiska förhållanden. Detta medför att myndigheten kan ge en effektiv service och ha en verksamhet av hög kvalitet.

Det är svårt att mäta effekterna av de enskilda kvalitetssäkringsaktiviteterna, men en indikation av de sammantagna effekterna ger årets postinspektionsenkät, enkät för postkvalitetsgranskning och förtroendemätning. Dessa mätningar har genomförts av två olika företag och visar på ett högt förtroende för både Skolinspektionens arbete samt bedömningar och beslut (se avsnitt 1.2.4.3 *Insatser för att utvärdera myndighetens arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning* för mer information).

En annan indikation är den medarbetarundersökning som genomförs vartannat år och som visar att medarbetarna allmänt sett är nöjda och att man uppskattar ledarskapet i myndigheten. Skolinspektionens nöjdmedarbetarindex⁵⁶ ligger på 69, och jämförelsetal för andra myndigheter och företag är 64. Nedan beskrivs myndighetens kvalitets-säkringsarbete mer i detalj.

⁵⁶ Den senaste medarbetarundersökningen genomfördes år 2014.

Internt kvalitetssäkringsarbete

Kvalitetssäkringen består av två delar. En del är att vår handläggning och tillsyn följer gemensamma rutiner och riktlinjer, inom ramen för Skolinspektionens processorienterade arbetssätt. Den andra delen är att fakta och beslutsunderlag som ligger till grund för beslut och rapporter är kvalitetssäkrade. Den här kvalitetssäkringen kan avse både faktagranskning och tillämpning av lagar och regler.

Det processorienterade arbetssättet styrs och följs upp i syfte att höja effektivitet och öka likvärdighet i arbetet och besluten. Ett viktigt moment är att processefterlevnaden följs kontinuerligt upp i processerna. Skolinspektionens kärnverksamhet bedrivs inom fyra processer; processen för regelbunden tillsyn, processen för anmälningsärenden, processen för kvalitetsgranskning och processen för tillståndsprövning.

Revision görs av processerna två gånger per år. Vid enhetsmöten identifieras avsteg, avvikelser och förbättringsförslag inom processerna. Förbättringsåtgärder dokumenteras i en processlogg som avdelningarna ansvarar för att hålla uppdaterad. Via processloggen följer processledningen enheternas och avdelningarnas uppföljning och eventuella beslut som fattats avseende arbetssätt och arbetsmetoder i processen. Avdelningen, enheten och medarbetare har också möjlighet att skicka ärenden direkt till respektive process, om de bedömer att åtgärder eller beslut krävs av processen. För varje process finns processägare och processutvecklare som själva föreslår och inventerar av andra föreslagna förbättringar. Utvecklarna arbetar även med utredning och implementering av åtgärder kopplade till förslagen samt med processöversyner.

Kvalitetssäkring av de fakta som ligger till grund för ställningstaganden är ett viktigt inslag exempelvis vid tillsyn av skolor, framtagande av granskningsrapporter och i anmälnings- och tillståndsärenden. Alla rapporter och beslut kvalitetssäkras på flera nivåer både avseende fakta och juridik. Kvalitetssäkring sker såväl förebyggande och löpande, som genom efterhandskontroller.⁵⁷ Det finns även rutiner och checklistor för kvalitetssäkring.

Varje avdelning ansvarar för att kvalitetssäkringsrutiner organiseras så att en hög likvärdighet och god kvalitet i alla beslut kan säkerställas. Ett exempel på avdelningsvisa aktiviteter för kvalitetssäkring är bedömningsseminarier. Syftet är bland annat att gemensamt, på processnivå, förankra myndighetens inställning i olika bedömnings-situationer.

Myndighetens jurister har en viktig roll vid den juridiska kvalitetssäkringen. Under året har den juridiska kompetensen förstärkts inom myndigheten, dels genom rekrytering av flera handläggare med juridisk bakgrund, dels genom att samtliga avdelningar nu har minst en heltidsanställd avdelningsjurist.

⁵⁷ Tidpunkter för kvalitetssäkring framgår bl.a. av "Processbeskrivning för regelbunden tillsyn" och "Processbeskrivning för kvalitetsgranskningar".

Avdelningsjuristen har en viktig funktion inom myndigheten och ska på sina respektive avdelningar bland annat ge juridiskt stöd till avdelningschefen, enhetschefer och enheternas jurister. Avdelningsjuristen ska även verka för och kontrollera att juridiska bedömningar i avdelningens beslut är likvärdiga och korrekta. Det är främst avdelningsjuristen som har kontakt med och deltar vid olika möten som leds av rättschefen eller rättsenheten.

I tillsynsprocessen ligger fokus på att fakta om skolan och huvudmannen är korrekta och kan ligga till grund för beslut om vad som behöver åtgärdas. För att säkerställa kvaliteten planeras på ett strukturerat sätt faktainsamling före och stäms av efter verksamhetsbesök. I avstämningen av rätt underlag samverkar föredragande, medbedömare och vid behov en särskild kvalitetssäkrare som kvalitetssäkrar beslutsutkastet. Ett annat exempel på kvalitetssäkring är stöddokument som exempelvis "Checklista för juridisk kvalitetssäkring av vitesförelägganden".

Vad gäller kvalitetsgranskningsprocessen behöver fakta som tas fram både ge riktig återkoppling till den berörda huvudmannen och utgöra hållbara underlag för generaliserade slutsatser i respektive rapport. Analys- och statistikavdelningen ansvarar för framtagande av direktiv och kvalitetssäkring i processens första steg. Här säkerställs att det finns en undersökningsmetodik som ger resultat som går att analysera. Ett viktigt underlag är även den kunskapsöversikt som tas fram i detta steg. Därutöver görs en genomgång av hur granskningen ska genomföras. Denna kommuniceras till berörda inför start av verksamhetsbesöken. Därefter är det projektledaren som tar initiativ till löpande kvalitetssäkring och projektägaren som säkerställer genomförandet av kvalitetssäkringen i samtliga led. Vid halvtidsföredragningar och inför rapportens färdigställande görs avstämning mot den i projektplanen specificerade metoden och det resultat detta gett. Ett exempel på en riktlinje för kvalitetssäkringen är "Riktlinjer för kvalitetssäkring av verksamhetsrapporter och beslut efter kvalitetsgranskning".

Externa referenspersoner kvalitetssäkrar bland annat kunskapsöversikter, direktiv och övergripande rapporter i kvalitetsgranskningar och andra projekt. Deras kvalitetssäkring bidrar till att förstärka den vetenskapliga förankringen i projekten, så att inriktning, metod och slutsatser håller god kvalitet. Ett vetenskapligt expertråd finns knutet till Skolinspektionen. Detta består av ett antal vetenskapliga experter inom olika kompetensområden.

I processen för Tillståndsprövning är den viktigaste kvalitetssäkringen att sökanden har lämnat fullständiga och korrekta ansökningshandlingar. I processen läggs därför särskild vikt vid att göra det lätt för sökanden att se vad som är en komplett ansökan och att snabbt återkoppla om något saknas. En form av kvalitetssäkring av att rätt skolor ges tillstånd är myndighetens etableringskontroll och förstagångstillsyn, vid båda dessa uppföljningar kontrolleras att skolan levt upp till lämnade underlag i ansökan.

Processen för anmälningsärenden ska generera underlag för beslut som berör enskilda som kan komma att prövas i domstol. Fokus är därför att kvalitetssäkra underlag uti-

från ett bevisperspektiv. En annan aspekt är att säkerställa att myndigheten gör likvärdiga bedömningar i prioriteringar om vilka beslut som ska utredas på vilket sätt.

Processen för anmälningssärenden har under året fortsatt att utveckla arbetet med en så kallad huvudsaklighetsprincip som går ut på att fokusera på huvudfrågan i ett ärende. Målet har varit att korta handläggningstider för anmälningssärenden, så att åtgärder snabbt kan vidtas hos huvudmän och skolor eller verksamheter. Förändringarna har också syftat till att göra resursanvändningen effektivare och att förbättra likvärdighet i arbetssätt och bedömningar genom att förbättra det metodstöd som tidigare arbetats fram för processen.

Processen för anmälningssärenden genomför även verksamhetsuppföljningar och regelbundna så kallade beslutsfattarmöten med enhetschefer och andra beslutsfattare i anmälningssärenden några gånger per år.

Det förbättringsarbete som påbörjades under år 2012 med en totalgenomlysning av processen har följts upp med en ytterligare extern genomlysning under året som syftat till att identifiera var i processen onödiga stopp uppstår och lyfta fram framgångsrika arbetssätt från de respektive fem regionala enheterna och från Barn- och elevombudet (BEO).

Arbetet för att säkerställa likvärdigheten i utredningar och bedömningar i anmälningssärenden som handläggs på de regionala enheterna för anmälningssärenden respektive BEO har även fortsatt under året. Detta har bland annat gällt justeringar i processens handbok, utbildning och diskussioner vid processens beslutsfattarmöten. Under året har två projekt genomförts där Skolinspektionen samlat tittat på särskilda ärendekategorier. Det har gällt dels elever som inte får den utbildning de har rätt till (elever med långvarig skolfrånvaro), dels ärenden där personal kränkt elever. Syftet med projekten har utöver att uppmärksamma frågorna varit både att se till att gamla ärenden kom till avslut och att kalibrera utredningsmetoderna.

Utbildningar och seminarier

Det kvalitetssäkrande arbetet har också bestått av fortbildning av myndighetens personal. Myndigheten har under året bland annat genomfört chefs- och ledarskapsprogram, projektledarutbildning inom kvalitetsgranskning, utbildning i bemötande, miljöutbildning, utbildning i presentationsteknik, utbildning av Specialpedagogiska skolmyndighetens rådgivningsverksamhet (SPSM), medieträning och introduktionsutbildning för nya medarbetare. Härvid vill myndigheten särskilt lyfta fram den omfattande och gedigna introduktion som samtliga nya medarbetare får inom myndigheten, både centralt och regionalt.

Skolinspektionen har genomfört en första särskilt riktad projektledarutbildning till de som arbetar med kvalitetsgranskningar under hösten 2015. Syftet med utbildningen är att ge nyutnämnda projektledare de förutsättningar de behöver för att genomföra sina uppdrag. Utbildningen ska också ge samtliga projektledare en helhetsbild av projektledarrollen inom kvalitetsgranskning på Skolinspektionen. Utbildningen omfattar tre dagar, där halva utbildningen genomförs i samarbete med ett externt företag och den

andra delen av interna utbildare. Utbildningen igenom arbetar vi med case och övningar som bygger på relevanta utmaningar inom Skolinspektionen.

Under året har Skolinspektionen avslutat en tredje omgång av den inspektörsutbildning som ges tillsammans med Förvaltningsakademien vid Södertörns högskola. Syftet med utbildningen är att erbjuda alla inspektörer en utbildning som ska ge fördjupade kunskaper om och förståelse för styrning, organisering, ledning och granskning av offentlig verksamhet. Den ska därigenom ge förutsättningar för att förbättra likvärdigheten i inspektionsarbetet, ge förståelse för granskningarnas påverkan på skolan och den egna rollen som inspektör. Utbildningen omfattar elva utbildningsdagar, och kursplanen innehåller bland annat förvaltningsrätt, skoljuridik, pedagogik och metod. Deltagarna kan examineras och utbildningen ger i så fall sammanlagt 15 högskolepoäng, uppdelade på två examinationer med 7,5 högskolepoäng vardera.

Skolinspektionen har under året avslutat en första och påbörjat en andra omgång av den handläggartutbildning som ges tillsammans med Uppsala universitet. Utbildningen ska ge förutsättningar för att förbättra likvärdigheten i handläggningen, ge förståelse för tillsynens påverkan på skolan och den egna rollen som handläggare. Den ska också ge perspektiv på den del av arbetet som innebär att de anmälningar som utreds handlar om barn och enskilda lärare, vilket ställer specifika krav på ansvaret som tjänsteman. På samma sätt ställs specifika krav på medarbetare som handlägger ansökningar för att starta fristående skola eller hanterar överklaganden. Utbildningen omfattar fem block om två dagar vardera i internatform, och kursplanen innehåller bland annat aktuell skolforskning, bemötande av barn i behov av särskilt stöd, skoljuridik, samtalsmetodik och bevisvärdering. Även utredningsmetodik ingick i utbildningen. Deltagarna kan examineras och utbildningen ger i så fall 7,5 högskolepoäng.

Processen för anmälningsärenden har under året anordnat två möten för beslutsfattare och enhetschefer vid de regionala enheterna för anmälningsärenden. Vid dessa möten har olika frågor diskuterats, bland annat utredning av anmälningar som rör lärare eller förskollärare som agerat oskickligt eller olämpligt, frågor om elevers skolplikt och rätt till utbildning samt förhållandet mellan extra anpassningar och särskilt stöd. Avsikten med dessa möten har delvis varit att uppmärksamma likheter och skillnader i enheternas utredningar och bedömningar.

Processen för regelbunden tillsyn har under året genomfört regelbundna möten med enhetschefer och avdelningsjurister för att säkra processefterlevnad samt utbyta erfarenheter. Dessutom har ett likvärdighetsseminarium om hur avdelningarna använder vitesverktyget i sina förelägganden anordnats. Detta seminarium anordnades i samarbete med rättsenheten och deltagare var enhetschefer, beslutsfattare och kvalitetssäkrare. Processen för regelbunden tillsyn har även ordnat klarspråksutbildning för beslutsfattare och kvalitetssäkrare.

Årligen håller enheten för ekonomisk granskning ekonomiutbildning för enheten för tillståndsprovning samt för de regionala avdelningarna. Utbildningen syftar till att fördjupa kunskaperna i ekonomiska bedömningar. Efter avslutad ansökningsomgång av de fristående skolorna följer enheten för ekonomisk granskning upp de ekonomiska bedömningar som enheten för tillståndsprovning har gjort. Syftet är att åter-

kopplingen ska leda till kompetensutveckling och en utveckling av arbetet med ekonomiska bedömningar.

Under året har rättsenheten hållit ett antal utbildningar, bland annat om olika skoljuridiska frågor, anmälningar som rör lärare eller förskollärare som agerat oskickligt eller olämpligt samt lagstiftningen kring nyanlända. Rättsenheten håller även återkommande utbildning i olika förvaltningsrättsliga ämnen, i år bland annat om offentlighet och sekretess, viteslagstiftningen och olika kvalitetssäkringsrutiner. Rättsenheten har även ansvarat för olika moment i introduktionsutbildningen, inspektörsutbildningen och handläggartutbildningen.

Riktlinjer, promemorior och analyser

Skolinspektionen arbetar kontinuerligt med att ta fram och revidera interna riktlinjer, promemorior och analyser angående olika frågeställningar som myndigheten har att hantera i sin verksamhet. Myndighetens ställningstaganden blir härigenom lättillgängliga för alla medarbetare, vilket leder till att myndigheten kan fatta likvärdiga beslut. Myndigheten har under året tagit fram eller reviderat ett flertal olika promemorior och riktlinjer, bland annat om myndighetens hantering av viten, överklaganden, offentlighet och sekretess, känsliga personuppgifter, bristande tillgänglighet, urvalsgrunder, drogtestar i skolan och ärenden som kräver särskild hantering.

Under året har myndigheten även arbetat med att ta fram utredningsstöd för inspektörerna, det vill säga stöd för hur inspektörerna ska utreda och bedöma det som ska granskas i den regelbundna tillsynen. Detta arbete kommer att fortsätta under år 2016.

Forum för kvalitetssäkring

Skolinspektionen har olika forum för den löpande kvalitetssäkringen. Regelbundet genomförs exempelvis tillståndsförum som gör juridiska tolkningar och skapar praxisgällande tillståndsprövning. Inom myndigheten finns även en kvalitetssäkrande aktivitet som benämns avstämning med rättsenheten. Avstämningar äger rum varje vecka och syftet är att avdelningarna snabbt ska kunna stämma av olika juridiska frågor med myndighetens juridiska stödfunktion. Vid dessa avstämningar deltar representanter från rättsenheten och den berörda avdelningen. Vid avstämningar av mer principiella juridiska frågor deltar även rättschefen.

Information till avdelningsjurister

Rättschefen håller en gång i månaden möte med myndighetens avdelningsjurister. Vid mötet deltar även representanter från bland annat rättsenheten och Barn- och elevombudet (BEO). Syftet med dessa möten är att rättschefen ska informera om nya principiella ställningstaganden, ny lagstiftning, nya avgöranden från domstolar med mera. Vidare ger mötet utrymme för avdelningsjuristerna att beskriva och diskutera särskilda juridiska problem eller svårigheter som de har stött på i sitt kvalitetssäkrande arbete. Antingen kan frågorna lösas vid mötet eller också tas de om hand av rättschefen eller rättsenheten för vidare utredning.

Rättsenheten informerar varje vecka om juridiska nyheter i ett e-postutskick kallat juridisk omvärldsbevakning. Detta e-postutskick sänds ut till samtliga avdelningsjurister och andra intressenter.

1.6.2 Samverkan med Skolverket och andra myndigheter

Åtterrapporering:

Skolinspektionen ska redovisa hur myndigheten har samverkat med Statens skolverk, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sameskolstyrelsen samt andra myndigheter och organisationer.

Samverkan med Skolverket

Skolinspektionen har sedan 2009 en överenskommelse kring samverkan med Skolverket där de generella utgångspunkterna för samverkan presenteras liksom de specifika områden som identifierats som särskilt viktiga för samverkan. Inom ramen för detta har de båda myndigheternas ledningsgrupper träffats.

Skolverkets och Skolinspektionens rättsfunktioner har haft regelbundna möten för att diskutera juridiska frågeställningar i syfte att säkerställa likvärdigheten i myndigheternas bedömningar och ställningstaganden i olika frågor. Exempelvis har samverkan skett systematiskt med Skolverket genom remissförfarande inför viktigare beslut om föreskrifter, allmänna råd, tillståndsprövning med mera.

Samverkan har också skett kring myndigheternas omvärldsbevakning, nationella prov, direktiv till nya kvalitetsgranskningar och i olika statistikfrågor så som skolenhetsregistret och Skolverkets uppdrag om ett nytt informationssystem för skolor. Skolinspektionen ingår i Skolverkets samrådsgrupp för Skolverkets officiella statistik.

Skolinspektionen har vidare samverkat med Skolverket inför verkets regeringsuppdrag "Samverkan för bästa skola". Skolinspektionen har vid två tillfällen under 2015 levererat en lista över skolenheter med allvarliga och omfattande brister. Skolinspektionens tillsyn och beslut ska ligga till grund för Skolverkets urval och insatser inom området.

Medarbetare från Skolverket ingår i allmänhet i Skolinspektionens referensgrupper för kvalitetsgranskningar. När Skolinspektionen genomför webinarier efter kvalitetsgranskningar deltar oftast någon expert från Skolverket. Medarbetare från Skolinspektionen har i sin tur deltagit i olika konferenser hos Skolverket samt nätverk och referensgrupper vars syfte är informations- och kunskapsutbyte.

Inom kommunikationsområdet finns också samverkan mellan myndigheterna. Det gäller till exempel struktur och registrering av Skolinspektionens beslut i databasen Siris och hur länkning med mera ska ske från Skolinspektionens webbplats. Skolinspektionen lämnar också löpande information till Skolverket inför mer omfattande

insatser som kan tänkas påverka den andra myndigheten. Under året har Skolverket och Skolinspektionen tillsammans arrangerat en serie om fem konferenser – "Skolans utmaningar och möjligheter".

Samtal har även förts med Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten inom ramarna för det så kallade evidensnätverket. Myndigheterna har haft ett nära samarbete när det gäller rapporteringen av den nationella funktionshinderpolitiken till regeringen.

Samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten

Skolinspektion har en överenskommelse om samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Samverkan med SPSM har under året skett på central myndighetsnivå, bland annat har myndigheternas ledningsgrupper träffats. Samverkan har även skett mellan myndigheternas olika regionala avdelningar.

SPSM har deltagit aktivt i konferensen "Skolans möjligheter och utmaningar"

Medarbetare från SPSM har ingått i referensgruppen i flera av Skolinspektionens kvalitetsgranskningar. Skolinspektionen har också initierat en granskning där SPSM ska bistå i vissa moment. Myndigheterna samverkar dessutom ofta i diverse frågor där det behövs utbyte av information i olika sakfrågor. Skolinspektionen ger också, i samband med beslut inom tillsyn och anmälningsärenden och där behovet finns, muntliga upplysningar till huvudmannen om att SPSM kan ge råd och stöd till dem i specialpedagogiska frågor som rör elever med funktionsnedsättning.

SPSM har genomfört en utbildningsinsats hos Skolinspektionens avdelningar under året. Under en halv dag har SPSM:s verksamhet inom rådgivningsområdet presenterats på samtliga fem avdelningar inom Skolinspektionen, med syfte att Skolinspektionens inspektörer ska kunna bära med sig kunskap om detta ut till skolorna.

Samverkan med Arbetsmiljöverket

Skolinspektionen har en överenskommelse om samverkan med Arbetsmiljöverket. I enlighet med överenskommelsen har samverkan skett både på central myndighetsnivå och på regional nivå. På central nivå har ett samrådsmöte genomförts för informationsutbyte, men också för att hitta beröringspunkter i respektive myndighets tillsynsuppdrag. Syftet är bland annat att verka för att arbetsmiljöarbetet inom skolområdet beaktas på alla relevanta områden samt att diskutera om utveckling, forskning och trender inom skolans arbetsmiljö.

Omfattningen av och innehållet i Skolinspektionens regionala samverkan med Arbetsmiljöverket har varierat mellan de olika avdelningarna. I huvudsak har samverkan gällt informationsutbyte och samråd kring risksignaler inom de områden där myndigheternas ansvarsområden tangerar varandra. Syftet med detta har varit att myndigheterna ska dela erfarenheter för att kunna lära av varandra.

Samverkan med Socialstyrelsen och Inspektionen för vård och omsorg

En överenskommelse om samverkan finns även med Socialstyrelsen. Samverkan sker framförallt när Skolinspektionen behöver ta del av Socialstyrelsens expertis i bedömning av medicinska och psykologiska utredningar inför beslut om elevers mottagande i särskolan. Samverkan har också skett inför vissa principiella beslut.

Under 2015 har samtal förts med Inspektionen för vård och omsorg. Ett avtal om samverkan planeras vara undertecknas kommande år.

Samverkan med diskrimineringsombudsmannen (DO)

Skolinspektionen och BEO har en skriftlig överenskommelse med DO angående hanteringen av ärenden som innefattar både uppgifter om trakasserier och kränkande behandling, vilket finns att läsa om i avsnitt 1.2.2.1 *Barn- och elevombudet*.

Kontaktpersoner på myndigheterna är utsedda och en grupp för samverkan finns.

Samverkan med Sameskolstyrelsen

Under året har ingen särskild samverkan med Sameskolstyrelsen genomförts.

Övrig samverkan

Utöver den samverkan som skett med Skolverket, SPSM, Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen och DO har Skolinspektionen bland annat haft nära kontakt med Barnombudsmannen.

Inom ramen för GD-nätverket inom utbildningsområdet har myndighetens generaldirektör träffat andra generaldirektörer inom Utbildningsdepartementets område.

Skolinspektionen har också samarbetat med andra myndigheter och organisationer. Denna samverkan har i vissa fall skett på Skolinspektionens initiativ, under myndighetens ledning. I andra fall har Skolinspektionen ingått i grupperingar som letts av andra, antingen för att delta i ett konkret arbete och bidra med kunskap och erfarenhet eller för att ta del av andras kunskap och erfarenheter inom det egna eller närliggande områden.

Skolinspektionen har under 2015 samverkat eller utbytt information med följande myndigheter och organisationer:

- Centrala studiestödsnämnden
- Elevorganisationerna
- Folkhälsoinstitutet
- Handikappförbundens samarbetsorgan (HSO)
- Institutet för kvalitetssäkring (SIQ)
- Lärarorganisationerna
- Myndigheten för delaktighet
- Referensgrupp med företrädare för fristående huvudmän och Friskolornas riksförbund
- Regionala utvecklingscentra (RUC)
- Rektorsutbildningarna

- Skolledarförbundet
- Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS)
- Sveriges Kommuner och Landsting
- Tillsynsforum – nätverk för statliga tillsynsmyndigheter
- Universitets- och högskolerådet
- Universitetskanslerämbetet
- Yrkehögskolan
- Göteborgs universitet

Internationell samverkan

Skolinspektionen har regelbundna erfarenhetsutbyten med inspektionsmyndigheter, till exempel genom medlemskapet i SICI (the Standing International Conference of national and regional Inspectorates of education⁵⁸). Under år 2015 genomfördes även ett erfarenhetsutbyte med den holländska skolinspektionen. Utifrån våra egna analyser och de internationella erfarenheter vi samlat under 2015 kommer vi att utreda förutsättningarna att utveckla den regelbundna tillsynen inför nästa tillsynsperiod som börjar år 2018. En förstudie kommer att påbörjas under år 2016.

I flera europeiska länder pågår arbete med att involvera professionen i tillsyn och granskning. Myndigheten har, inom ramen för regeringsuppdraget om att granska kvaliteten i förskolan, prövat att under en kortare period anlita förskollärare och förskolechefer till granskningar. Syftet med försöksverksamheten är att se hur satsningen kan bidra till att öka kvaliteten i granskningar samt om myndighetens granskningsmodeller på detta sätt kan spridas till professionen.

Flera medarbetare har också deltagit och medverkat i seminarier som anordnats av de olika medlemsländerna i SICI. Härutöver har generaldirektören och biträdande generaldirektören deltagit vid den årliga sammankomsten för det nordiska GD-nätverket som hölls i Oslo i maj. Skolinspektionen har även deltagit i det nordiska evalueringsnätverkets möten i Oslo respektive Helsingfors. Skolinspektionen ingår även i ECEC (Early Childhood, Education and Care), ett nätverk för förskolefrågor inom OECD. Därutöver har myndigheten tagit emot en rad olika internationella studiebesök. Myndighetens ledningsgrupp har även genomfört ett studiebesök vid OECD.

Skolutveckling i Kambodja

Genom ett bilateralt biståndsprojekt finansierat av SIDA, och som bygger på svenskt myndighetssamarbete, stöttar Skolinspektionen ett uppbyggande av systematiskt kvalitetsarbete för skolsystemet i Kambodja. Det program som Skolinspektionen har tagit fram utgörs av fyra delprojekt som gemensamt bildar en bas för policyutveckling, metoder och verktyg för bedömning, ett system för datainsamling och en databas

⁵⁸ <http://www.sici-inspectorates.eu/>

samt innehåll och processer för utbildning av både befintliga och framtida nyrekryterade inspektörer. Från Skolinspektionens sida deltar ett antal experter inom de olika delområdena samt resurser för projektledning och verksamhetsutveckling.

1.6.3 Myndighetens tillhandahållande av kansliresurser för Skolväsendets överklagandenämnd

Under 2015 har tillfällig förstärkning skett av kansliets personal under perioden april till och med september för att möta det ökade ärendeflödet under denna period. Under hösten 2015 har beslut tagits att utöka antalet medarbetare på enheten inför 2016. Detta innebär att kansliresurserna för Skolväsendets överklagandenämnd under 2016 kommer att i huvudsak bestå av personal med tillsvidareanställningar. Syftet med denna resursökning är att säkerställa en större kontinuitet och därmed en större kompetens bland den personal som arbetar vid kansliet.

1.6.4 Kompetensförsörjning och andra personalrelaterade uppgifter

Åtterrapporering:

- (3 kap 3§ i Förordning om årsredovisning 2000:605) Myndigheten ska redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1§ första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (F. 2008:747)
- (7 kap 3§ i Förordning om årsredovisning 2000:605) Uppgift ska lämnas om de anställdas frånvaro på grund av sjukdom under räkenskapsåret (se följande sidor).
- Skolinspektionen ska även redovisa myndighetens insatser för att förstärka den ekonomiska kompetensen i arbetet med tillsyn och prövning av enskilda som huvudmän för fristående skolor (se sid 77).

Skolinspektionens medarbetare

Sammantaget har Skolinspektionen vid 2015 års utgång 488 medarbetare, varav 431 är tillsvidareanställda (inkl. provanställda) och 57 har en tidsbegränsad anställning. Av totalt antal tillsvidareanställda är 44 personer helt tjänstlediga. Antal årsarbetare var 384,8 årsarbetare. Inom Skolinspektionen har antalet årsarbetare ökat 30,6 jämfört med 2014. Ökningen av antalet årsarbetare beror dels på att myndighetens anslag höjdes 2015, dels på att antalet årsarbetare 2014 låg under det som var långsiktigt planerat.

Könsfördelningen bland Skolinspektionens tillsvidareanställda är 74 procent kvinnor och 26 procent män. Andelen kvinnor har ökat med 2,8 procentenheter från föregående år. Fördelningen mellan kvinnor och män bland myndighetens tidsbegränsade anställda är 84 respektive 16 procent.

Medelåldern för tillsvidareanställda medarbetare är 46 år för både kvinnor och män. Förändringen från föregående år är att medelåldern för män har skjunkit med ett år och för kvinnor har medelålder stigit med ett år.

Under året slutade 46 personer, varav 11 var pensionsavgångar.

Personalomsättningen inom Skolinspektionen är för året 10,7 procent. Jämfört med föregående år är det en minskning med 2,5 procentenheter.

Myndighetens sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid har under 2015 uppgått till 3,5 procent. Vilket är en marginell ökning jämfört med föregående år.

Tabell 23: Sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid åren 2015, 2014 respektive 2013

Ålder och kön m m	2015	2014	2013
Totalt	3,5 %	3,1 %	3,1 %
Åldersgruppen 29 eller yngre	1,9 %	2,1 %	2,2 %
Åldersgruppen 30-49	3,3 %	3,3 %	2,7 %
Åldersgruppen 50 år eller äldre	4,2 %	2,8 %	3,8 %
Kvinnors sjukfrånvaro	4,1 %	3,9 %	3,8 %
Mäns sjukfrånvaro	1,7 %	1,0 %	1,4 %
Andel av sjukfrånvaron som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer	49,3 %	49,5 %	49,6 %

Genomförda åtgärder för kompetensförsörjning

Skolinspektionen har tagit fram en strategi för kompetensförsörjning i syfte att säkerställa att myndigheten har rätt kompetens både på kort och lång sikt för att kunna möta verksamhetens behov och mål. Den ska ge möjlighet att skapa framförhållning i arbetet med att identifiera, planera och vidta åtgärder för att garantera rätt kompetens. Till strategin finns en handlingsplan för 2015 med aktiviteter som främjar våra möjligheter att:

- ha en adekvat **kompetensstruktur**
- **attrahera** medarbetare med rätt kompetens
- **rekrytera** kompetenta medarbetare
- **introducera** nya medarbetare
- **behålla** befintliga medarbetare med rätt kompetens och vara en motiverande och utvecklande arbetsplats
- arbeta med att **avsluta** anställningen på ett professionellt sätt

Skolinspektionen fortsätter att vid rekryteringar aktivt arbeta för att lyckas upprätthålla strategin kring en mångfald av olika kompetenser. Rekryteringsprocessen har förbättrats och blivit mer enhetlig, effektivare och med bättre kvalitet.

I linje med Skolinspektionens strategi för kompetensförsörjning har en rad olika centrala kompetensutvecklingsinsatser genomförts, utöver de individuella, enhets- eller avdelningsspecifika.

Skolinspektionen har på central nivå under året planerat och genomfört introduktionsutbildningar. Varje ny medarbetare har haft möjlighet att gå en tvådagars övergripande introduktionsutbildning som berör allt från myndighetens kärn- och stödprocesser till värdegrund och styrdokument.

Interna utbildningsinsatser har utförts av Skolinspektionens kommunikationssekreteriat, rättsenhet samt analys- och statistikavdelning.

En grundläggande inspektörsutbildning har genomförts i samarbete med Södertörns högskola. Utbildningen har gett möjlighet att erhålla högskolepoäng och omfattat elva

dagar under en åttamånadersperiod. Motsvarande utbildning för handläggare har genomförts med Uppsala universitet som utbildningsanordnare.

Projektledarutbildning inom kvalitetsgranskning, presentationsteknik, medieträning och klarspråksutbildning är ytterligare utförda kurser. Även utbildning av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har genomförts.

Mer omfattande beskrivning om genomförda interna och externa kompetensutvecklingsinsatser återfinns i avsnitt 1.6.1 *Kvalitetssäkring av arbetsmetoder och internt kvalitetssäkringsarbete* under rubriken *Utbildningar och seminarier*.

Insatser för myndighetens chefer har skett genom ett chefs- och ledarutvecklingsprogram och vid Skolinspektionens chefsdagar. Chefs- och ledarutvecklingsprogrammet har pågått under hela året och bidragit till att utveckla den gemensamma bilden av uppdraget och de strategiska utvecklingsfrågorna. Avsikten har även varit att stärka chefsgruppen och skapa en tydlig och gemensam plattform för chefs- och ledarskapet samt former för erfarenhetsutbyte, lärande och stöd i dessa frågor. Vidare har även individuella insatser genomförts genom till exempel mentorskap och handledning.

För att tillvarata medarbetarnas kompetens har Skolinspektionen erbjudit ett antal medarbetare att bli processutvecklare, metodstödjare, projektledare, beslutsfattare eller ta sig an en intern utvecklingstjänst. Vidare har medarbetare fått möjlighet att delta i internationellt samarbetsprojekt med SIDA.

Verksamhetsutveckling på Skolinspektionen sker kontinuerligt på organisations-, grupp- och individnivå. På organisationsnivå sker ett kontinuerligt förbättringsarbete av våra kärnprocesser med hjälp av processutvecklare och processägare samt genom utvecklade IT-system. På enhets- och avdelningsnivå görs handlingsplaner för förbättringsarbete med utgångspunkt från myndighetens medarbetarundersökning. Medarbetarsamtal, lönesättande samtal och individuella kompetensprofiler ligger till grund för den enskilde medarbetarens utveckling i sitt arbete.

Insatser för att förstärka den ekonomiska kompetensen

För att förstärka den ekonomiska kompetensen i arbetet med tillsyn och prövning av enskilda som huvudmän för fristående skolor inrättade myndigheten en särskild enhet, Enheten för ekonomisk granskning, under 2014. Enheten är bemannad med sex tjänster, varav en enhetschef.

Enheten har specialistkompetens avseende ekonomiska analyser och utgör en stödfunktion till övriga myndigheten. Detta innebär att en stor del av bedömningarna avseende en enskild huvudmans ekonomiska förutsättningar görs av enheten. Bedömningarna utgör underlag till prioriteringar vid planeringen av tillsynsverksamheten. Ekonomiska analyser används också som ett viktigt underlag vid tillsynsbesöken som genomförs vid enskilda huvudmän och fristående skolor. Under 2015 uppgick de till 261 enskilda huvudmän. Enheten har också löpande lämnat stöd i bedömningar av ansökningar om godkännande som huvudman.

Enhetens roll som stödfunktion innebär också att utbilda de medarbetare som hantear ansökningar om godkännande som huvudman och de medarbetare som inspekte-

rar verksamma skolor. Enheten ansvarar också för en löpande ekonomisk bevakning av enskilda huvudmän. En analys av en enskild huvudmans ekonomiska situation till följd av en risksignal kan leda till beslut om en riktad tillsyn. Syftet är att tillse att elevernas rätt inte åsidosätts på grund av ekonomiska förhållanden.

1.7 Övrig verksamhet och åiterrapportering

1.7.1 Skolväsendets överklagandenämnd

Åiterrapportering:

- *Skolinspektionen ska i årsredovisningen redogöra för verksamheten vid Skolväsendets överklagandenämnd. Av redovisningen ska framgå ärendenas antal och innehåll, vilken skol- eller verksamhetsform de hänför sig till, de beslut som nämnden har fattat samt handläggningstider.*
- *(11 § i Skolinspektionens instruktion) Myndigheten ska i årsredovisningen lämna verksamhetsberättelse och en ekonomisk redovisning när det gäller verksamheten vid nämnden.*

Verksamhetsberättelse

Överklagandenämnden har fått in 548 överklaganden under år 2015 och har under samma period avgjort 565 ärenden. Den slutliga ärendemängden är marginellt större än år 2014, då 537 ärenden kom in till myndigheten. Ärenden som gäller placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavarna önskat (skolplacering) är i antal något färre än föregående år men alltså den största ärendekategorin. Den marginella ökningen av antalet ärenden kan härledas till bland annat ett ökat antal ärenden som avser beslut om interkommunal ersättning och särskilt stöd. Av årets ärenden har Överklagandenämnden i sin helhet fattat beslut i 94 ärenden under 16 sammanträden. Ordföranden i nämnden har på nämndens vägnar fattat beslut i 471 ärenden.

Tabell 24: Antal inkomna överklaganden, inkl. procentuell fördelning på vissa skol- och verksamhetsformer respektive antal beslut med redovisning av beslutstyp.

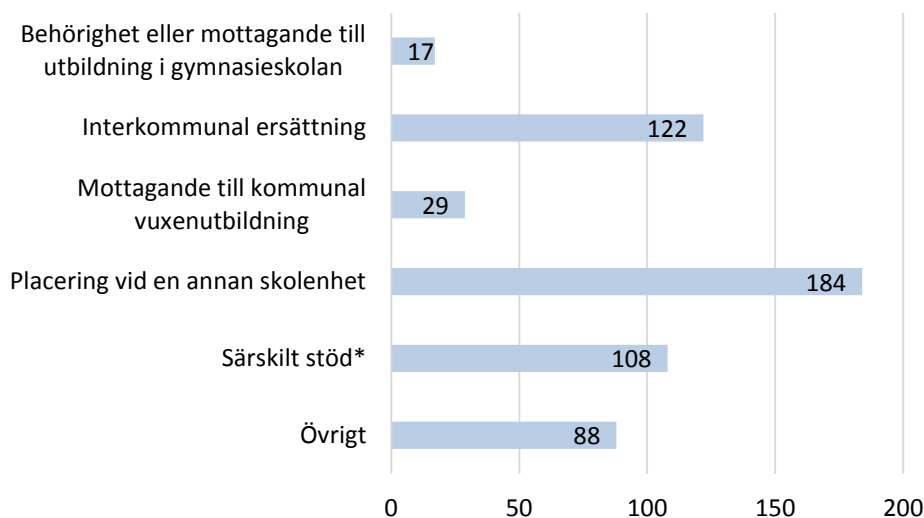
	Skolväsendets överklagandenämnd		
	2015	2014	2013
Inkomna överklaganden	548	537	459
<i>Därav Grundskoleärenden</i>	38%	36%	35%
<i>Gymnasieärenden</i>	5%	10%	8%
<i>Ärenden om kommunal vuxenutbildning</i>	30%	25%	20%
<i>Grundsärskoleärenden</i>	1%	1%	3%
<i>Förskoleklassärenden</i>	18%	21%	29%
<i>Specialskeleärenden</i>	3%	2%	1%
<i>Övriga ärenden⁵⁹</i>	6%	5%	4%
Antal beslut totalt	565	492	467
<i>Därav antal beslut fattade av ordföranden</i>	471	397	400
<i>Därav antal beslut fattade av nämnden</i>	94	95	67
<i>Avvisade</i>	38%	27%	32%
<i>Avskrivna</i>	6%	12%	13%
<i>Beslut efter prövning⁶⁰</i>	302 (53%)	293	245
<i>Därav avslag eller delvis avslag</i>	80%	57%	70%
<i>Därav bifall eller delvis bifall</i>	20%	43%	30%
<i>Övrigt⁶¹</i>	3%	1%	2%

Av de ärenden som Överklagandenämnden avgjort under år 2015 har 53 procent prövats i sak. Av dessa har 20 procent bifallits eller delvis bifallits. Ändringsfrekvensen av sakprövade överklaganden är, såsom tidigare år, betydligt högre för vissa typer av ärenden till exempel beslut om åtgärdsprogram. När det gäller andra kategorier av ärenden, till exempel beslut om interkommunal ersättning, är ändringsfrekvensen låg.

⁵⁹ Ärenden som avser bland annat sameskolan, gymnasiesärskolan och utbildning i svenska för invandrare. Även inkomna ärenden som ska behandlas inom en annan myndighet än Överklagandenämnden och endast överlämnas dit.

⁶⁰ Avser även ärenden där Överklagandenämnden beslutat att delvis bifalla och delvis avvisa/avskriva respektive delvis avslå och delvis avvisa/avskriva.

⁶¹ Avser bland annat beslut om att lämna över ett ärende till en annan myndighet.

Diagram 3: Antal inkomna överklaganden år 2015 per ärendekategori.


* Varav 86 avser åtgärdsprogram, 13 anpassad studiegång samt 9 särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning.

Av antalet inkomna ärenden har beslut om placering vid en annan skolenhet utgjort den största ärendegruppen, 34 procent av den totala ärendemängden. De därefter vanligaste grupperna är beslut om interkommunal ersättning (22 procent) och särskilt stöd (20 procent). I ärendegruppen "Övrigt" avses bland annat beslut som inte Överklagandenämnden kan pröva, samt mottagande till grundsärskola, RH-anpassad utbildning och specialskola.

Tabell 25: Beslut och handläggningstider åren 2015, 2014 och 2013, dagar.

Genomsnittlig handläggningstid för beslutade ärenden (dagar)	2015	2014	2013
Överklagandenämnden i sin helhet	54	71	38
Ordföranden	49	71	35
Nämnden	81	73	56

Den genomsnittliga handläggningstiden för Överklagandenämndens ärenden under år 2015 är 54 dagar. Handläggningstiderna har jämfört med föregående år minskat. I 61 procent av ärendena har handläggningstiden inte varit mer än två månader och i 86 procent av ärendena har handläggningstiden inte varit mer än tre månader. 96 procent av ärendena har beslutats inom 4 månader. De principiellt viktigaste besluten fattas av nämnden i sin helhet för att säkerställa en bred belysning av det överklagade ärendet genom nämndledamöternas olika sakkunskaper. Kansliet har fortsatt arbetet med att öka kvaliteten och effektiviteten i det ärendehanteringssystem som installerades under år 2012. Nämnden har tillsammans med kansliet även under 2015 deltagit i en kompetensutvecklingsinsats avseende elever i specialskolan. Samtliga åtgärder har vidtagits bland annat i syfte att säkerställa en rättssäker och effektiv verksamhet.

Ekonomisk redovisning

Tabell 26: Ekonomisk redovisning för Skolväsendets överklagandenämnd åren 2015, 2014 respektive 2013.

Verksamhetens kostnader, Tkr	2015	2014	2013
Kostnader för personal	3 120	3 069	3 839
Övriga driftkostnader	60	49	57
Summa	3 180	3 118	3 896

Verksamhetens totala kostnader har endast marginellt ökat under 2015 jämfört med föregående år. Kostnaderna för nämndens ledamöter har under året förändrats på så sätt att ordföranden i nämnden anställts från och med 1 juli 2015 med en tjänstgöring som omfattar 40 procent av en heltidstjänst.

2. Finansiell redovisning

Alla belopp redovisas i tkr om ej annat anges

2.1 Resultaträkning

Belopp i tkr	Not	2015	2014
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	405 343	367 867
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	1 592	1 018
Intäkter av bidrag	3	3 773	5 100
Finansiella intäkter	4	16	196
Summa		410 723	374 181
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-298 168	-276 178
Kostnader för lokaler		-20 865	-20 611
Övriga driftkostnader	6	-89 750	-74 823
Finansiella kostnader	7	-161	-356
Avskrivningar och nedskrivningar		-1 779	-2 213
Summa		-410 723	-374 181
Verksamhetsutfall		0	0
Årets kapitalförändring		0	0

2.2 Balansräkning

Belopp i tkr	Not	2015-12-31	2014-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	8	3 964	0
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	9	129	188
Summa		4 093	188
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	10	560	85
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	11	7 344	5 550
Summa		7 904	5 635
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		37	14
Fordringar hos andra myndigheter	12	8 746	4 553
Övriga kortfristiga fordringar		30	4
Summa		8 813	4 571
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	13	7 250	7 492
Upplupna bidragsintäkter	14	500	968
Övriga upplupna intäkter	15	66	0
Summa		7 815	8 460
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	16	-2 874	-11 246
Summa		-2 874	-11 246
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	17	51 026	52 889
Summa		51 026	52 889
SUMMA TILLGÅNGAR		76 777	60 498
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	18	105	0
Summa		105	0

Belopp i tkr		2015-12-31	2014-12-31
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	19	690	1 809
Övriga avsättningar	20	3 416	2 844
Summa		4 107	4 652
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	21	7 524	5 583
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	22	9 300	8 645
Leverantörsskulder		22 031	10 201
Övriga kortfristiga skulder	23	5 574	4 458
Summa		44 428	28 887
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	24	28 137	26 958
Summa		28 137	26 958
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		76 777	60 498

2.3 Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag 2015

Belopp i tkr

Uo 16 1:2 Ramanslag							
Statens skolinspektion	Not	Ingående överförings- belopp	Årets tilldel- ning enl. regl. brev	Indragning	Totalt dis- ponibelt belopp	Utgifter	Utgående överförings- belopp
ap.1 Statens skolinspektion	25	13 922	398 665	-2 762	409 825	-405 915	3 910
Summa		13 922	398 665	-2 762	409 825	-405 915	3 910

2.4 Tilläggsupplysningar och noter

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av avrundningar kan summeringsdifferenser förekomma.

2.4.1 Tilläggsupplysningar

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Skolinspektionens bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF (Förordning om myndigheters bokföring) tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 20 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Kostnadmässig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas från och med år 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans år 2014, 1 608 tkr, har år 2015 minskat med 573 tkr.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst ett halvt prisbasbelopp (pbb 44.5 tkr år 2015) och med en beräknad ekonomisk livslängd på minst tre år. För egenutvecklade immateriella anläggningstillgångar tillämpas en beloppsgräns på 500 tkr. Avskrivning sker månadsvis enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider	
Utveckling	3–5 år
Licenser	3 år
Datorer och kringutrustning	3 år
IT-infrastruktur	5 år
Kontorsmaskiner	3–5 år
Inredningsinventarier	10 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	Anpassas till hyreskontraktets längd eller till förväntad nyttjandeperiod

Skolinspektionen har, vid bildandet av myndigheten, övertagit anläggningstillgångar från Statens skolverk och Myndigheten för skolutveckling. På dessa tillgångar kan i vissa fall avskrivningstiden avvika från ovan angivna och i samtliga fall är då avskrivningstiden kortare.

Bärbara datorer kostnadsförs vid anskaffningstillfället.

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp som de efter individuell prövning beräknas bli betalda.

Skulder

Skulder har tagits upp till nominellt belopp om inte annat anges i not.

Ersättningar och andra förmåner 2015

Ledamöter i insynsrådet / andra styrelseuppdrag	Ersättning, tkr
<i>Louise Ankarcrona (t.o.m. 2015-10-31)</i> Beckmans Designhögskola AB, Stiftelsen Viktor Rydbergs skolor	3
<i>Jonas Frykman (t.o.m. 2015-10-31)</i>	2
<i>Helene Odenjung (t.o.m. 2015-10-31)</i> ISGR International School of Gothenburg Region, Göteborgs stadshus AB, KPA Försäkringar AB, Stiftelsen Chalmers tekniska högskola	3
<i>Thomas Rolén (t.o.m. 2014-12-31)</i> Domarnämnden, Pensionsmyndighetens styrelse, Försvarmaktens insynsråd, Lofsdalens Fjällanläggningar AB	2

<i>Mats Pertoft (t.o.m. 2015-10-31)</i>	2
<i>Nina Rehnqvist (t.o.m. 2015-10-31)</i> Statens beredning för medicinsk utvärderings nämnd Ardanza II AB	2
<i>Mikael Sjöberg (t.o.m. 2015-10-31)</i> Statskontorets råd	2
<i>Mats Öhlin (t.o.m. 2015-10-31)</i>	2
Ledande befattningshavare / styrelseuppdrag	
<i>Ann-Marie Begler (t.o.m. 2015-08-31)</i> Generaldirektör Stockholms universitets styrelse, Universitetskanslerämbetets insynsråd, Arbetsgivarverkets styrelse, IFOUS AB	1 128
<i>Helén Ängmo (fr.o.m. 2015-09-01)</i> Tillförordnad Generaldirektör CERI Governing Board inom OECD	387
<i>Caroline Dyrefors Grufman</i> Barn- och elevombudet	1 009

Ann-Marie Begler har under sin tid om Generaldirektör innehaft förmånsbil. Inga avtalade framtida åtaganden finns för någon av ovanstående.

Anställdas sjukfrånvaro

Uppgifter om sjukfrånvaro, se avsnitt 1.6.4 Kompetensförsörjning och andra personalrelaterade uppgifter i resultatredovisningen.

2.4.2 Noter

Resultaträkning

Belopp i tkr		2015	2014
Not 1	Intäkter av anslag		
	Intäkter av anslag	405 343	367 867
	Summa	405 343	367 867
	Summa "Intäkter av anslag" (405 343 tkr) skiljer sig från summa "Utgifter" (405 915 tkr) på anslaget Uo 16 1.2 ap 1. Skillnaden (573 tkr) beror på minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009, som har belastat anslaget, men inte bokförts som kostnad i resultaträkningen.		
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	1 468	791
	Intäkter enligt 15 § avgiftsförordningen	114	111
	Reavinst vid avyttring av anläggningstillgångar	0	90
	Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	10	26
	Summa	1 592	1 018
	Av intäkterna avser 1 428 tkr intäkter från Statens Skolverk avseende gemensam konferensserie. Detta förklarar ökningen mot tidigare år.		
Not 3	Intäkter av bidrag		
	Bidrag från Arbetsförmedlingen	108	215
	Bidrag från Försäkringskassan	18	0
	Bidrag från SIDA	3 647	4 885
	Summa	3 773	5 100
Not 4	Finansiella intäkter		
	Ränteintäkt avseende räntekonto i Riksgäldskontoret	0	186
	Ränteintäkt avseende lån till anläggningstillgångar i Riksgäldskontoret	14	0
	Övriga ränteintäkter	2	10
	Summa	16	196

Belopp i tkr		2015	2014
Not 5	Kostnader för personal		
	Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	193 039	174 031
	Arvoden till ledamöter i Skolinspektionens insynsråd, Skolväsendets överklagandenämnd samt till övrig icke-anställd personal (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	1 632	1 377
	Övriga kostnader för personal	103 497	100 770
	Summa	298 168	276 178

Personalkostnaderna har ökat med 22 mkr i förhållande till 2014. Ökningen beror främst på att antalet anställda ökat under 2015 samt på avtalsenliga löneökningar.

Not 6	Övriga driftkostnader		
	Reaförlust, maskiner och inventarier	308	0
	Resor, information, m.m.	12 271	11 912
	Köp av varor	6 910	3 915
	Köp av IT-tjänster	23 535	22 297
	Köp av konsulttjänster	37 959	25 655
	Övrigt	8 767	11 044
	Summa	89 750	74 823

Reaförlust avser inventarier som uttrangerats vid lokalanpassningar som skett i syfte att förtäta kontoren i Stockholm och i Umeå. Ökade kostnader för varuinköp avser främst anskaffning av bärbara datorer. Av ökade kostnader för konsulttjänster är 4,3 mkr kopplat till verksamhets- och organisationsutveckling, där bland annat insatser gjorts för att effektivisera myndighetens kvalitets- och anmälningsärendeprocesser. 2,3 mkr avser stöd vid översyn, förhandling och genomförandeprojekt för myndighetens lokaler, främst i Stockholm och Umeå. 2,0 mkr avser bemaningstjänster, främst kopplat till internt stöd. 1,6 mkr avser ökad omfattning av inhyrt lärarstöd vid omdömning av nationella prov.

Balansräkning

Belopp i tkr		2015-12-31	2014-12-31
Not 8	Balanserade utgifter för utveckling		
	Ingående anskaffningsvärde	1 598	1 598
	Årets balanserade utgifter	4 077	0
	Summa anskaffningsvärde	5 675	1 598
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 598	-1 153
	Årets avskrivningar	-113	-445
	Summa ackumulerade avskrivningar	-1 711	-1 598
	Utgående bokfört värde	3 964	0
	Balanserade utgifter 2015 avser utveckling av IT-stöd för ombedömning av centrala prov.		
Not 9	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
	Ingående anskaffningsvärde	688	877
	Årets anskaffningar	0	189
	Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	0	-378
	Summa anskaffningsvärde	688	688
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-500	-740
	Årets avskrivningar	-59	-138
	Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	0	378
	Summa ackumulerade avskrivningar	-559	-500
	Utgående bokfört värde	129	188

Belopp i tkr		2015-12-31	2014-12-31
Not 10	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	93	0
	Årets anskaffningar	541	93
	Summa anskaffningsvärde	634	93
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-8	0
	Årets avskrivningar	-66	-8
	Summa ackumulerade avskrivningar	-74	-8
	Utgående bokfört värde	560	85
Not 11	Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
	Ingående anskaffningsvärde	16 121	17 896
	Årets anskaffningar	3 841	1 016
	Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-2 353	-2 791
	Summa anskaffningsvärde	17 609	16 121
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-10 571	-11 740
	Årets avskrivningar	-1 541	-1 622
	Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	1 847	2 791
	Summa ackumulerade avskrivningar	-10 265	-10 571
	Utgående bokfört värde	7 344	5 550
Not 12	Fordringar hos andra myndigheter		
	Fordran avseende ingående mervärdesskatt	7 373	4 553
	Fordran på Statens skolverk	1 362	0
	Fordringar hos övriga statliga myndigheter	11	0
	Summa	8 746	4 553
Not 13	Förutbetalda kostnader		
	Förutbetalda hyreskostnader	4 674	4 689
	Övriga förutbetalda kostnader	2 576	2 803
	Summa	7 250	7 492

Belopp i tkr		2015-12-31	2014-12-31
Not 14	Upplupna bidragsintäkter		
	Inomstatliga, bidrag från SIDA	500	968
	Summa	500	968
Not 15	Övriga upplupna intäkter		
	Upplupen intäkt, Statens skolverk	66	0
	Summa	66	0
Not 16	Avräkning med statsverket		
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	-12 854	-9 823
	Redovisat mot anslag	405 915	368 700
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-399 733	-372 010
	Återbetalning av anslagsmedel	2 762	278
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-3 910	-12 854
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	Ingående balans	1 608	2 441
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-573	-833
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	1 035	1 608
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
	Utbetalningar i icke-räntebärande flöde	-1 068	0
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	1 068	0
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken	0	0
	Summa Avräkning med statsverket	-2 874	-11 246

Belopp i tkr		2015-12-31	2014-12-31
Not 17	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		
	Summa behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	51 026	52 889
	Leverantörsfakturer uppgående till 5,1 mkr har betalats med förfallodatum 2015-12-31 vilket inneburit att medel har dragits från räntekontot 2016-01-04. Om betalningen istället hade belastat rätt år hade både räntekontosaldot och balansposten leverantörsskulder varit 5,1 mkr lägre.		
Not 18	Statskapital		
	Statskapital utan avkastningskrav, ingående balans	0	0
	Årets förändring	105	0
	Summa Statskapital	105	0
	Avser konst från Statens konstråd		
Not 19	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
	Ingående avsättning	1 809	3 301
	Årets pensionskostnad	-188	116
	Årets pensionsutbetalningar	-931	-1 608
	Utgående avsättning	690	1 809
Not 20	Övriga avsättningar		
	Avsättning för lokalt aktivt omställningsarbete		
	Ingående balans	2 844	2 326
	Årets förändring	573	518
	Utgående balans	3 416	2 844

Belopp i tkr		2015-12-31	2014-12-31
Not 21	Lån i Riksgäldskontoret		
	Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar		
	Ingående balans	5 583	6 738
	Under året nyupptagna lån	4 114	1 055
	Årets amorteringar	-2 173	-2 210
	Utgående balans	7 524	5 583
	Beviljad låneram enligt regleringsbrev	15 000	15 000
Not 22	Kortfristiga skulder till andra myndigheter		
	Utgående mervärdesskatt	105	194
	Arbetsgivaravgifter	5 755	4 589
	Leverantörsskulder, andra myndigheter	3 400	3 829
	Övriga kortfristiga skulder till andra myndigheter	40	33
	Summa	9 300	8 645
Not 23	Övriga kortfristiga skulder		
	Personalens källskatt	5 467	4 141
	Övriga kortfristiga skulder	106	317
	Summa	5 574	4 458
Not 24	Upplupna kostnader		
	Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	19 120	16 975
	Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	1 048	2 431
	Övriga upplupna kostnader, inomstatliga	691	388
	Övriga upplupna kostnader	7 278	7 164
	Summa	28 137	26 958

Anslagsredovisning

Not 25 Uo 16 1:2 ap.1**Statens skolinspektion (ramanslag)**

Anslaget är räntebärande.

Enligt regleringsbrevet disponerar Skolinspektionen en anslagskredit på 11 960 tkr. Krediten har inte utnyttjats under 2015.

Tilldelat anslag enligt regleringsbrev för budgetåret 2015 var ursprungligen 410 565 tkr (regeringsbeslut 2014-12-22) med villkoret att 26 900 tkr fick användas först efter beslut från regeringen. Villkoret ändrades sedan till 11 900 tkr (regeringsbeslut 2015-04-09). Tilldelat anslag ändrades sedan till 398 665 tkr (regeringsbeslut 2015-06-25). I och med den sista ändringen utgick villkoret.

Skolinspektionen får enligt regleringsbrevet disponera 3% av det ingående överföringsbeloppet. Indragning har skett för den del av föregående års överskott som överskridit detta. (2 762 tkr).

Från anslaget får 20 000 tkr användas till genomförandet av regeringssupdrag om viss central rättning av nationella prov. Kostnaderna 2015 har uppgått till 18 103 tkr.

Från anslaget får högst 20 000 tkr användas för kostnader för Barn- och elevombudets verksamhet. Kostnaderna 2015 har uppgått till 19 307 tkr.

Från anslaget får 15 000 tkr användas för genomförandet av regeringssupdraget om granskning av förskolan. Kostnaderna 2015 har uppgått till 10 555 tkr.

2.5 Sammanställning över väsentliga uppgifter

Belopp i tkr	2015	2014	2013	2012	2011
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	15 000	15 000	20 000	20 000	20 000
Utnyttjad	7 524	5 583	6 738	8 915	11 467
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	32 000	32 000	32 000	32 000	32 000
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	0	186	347	398	445
Räntekostnader	152	0	0	0	0
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	1 592	1 018	1 847	1 155	1 272
Anslagskredit					
Beviljad, anslagspost 1	11 960	11 133	10 612	10 529	10 156
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	3 910	13 922	10 890	4 517	31
varav intecknat	0	0	0	0	0
Bemyndiganden - ej tillämpligt					
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	385	354	338	335	341
Medelantalet anställda (st)	410	369	355	351	354
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 062	1 050	1 038	1 029	988
Kapitalförändring*					
Årets	0	0	0	0	0
Balanserad	0	0	0	0	0

* Fr.o.m. år 2009 avräknas anslag kostnadsmissigt. Årets kapitalförändring blir därför +/- 0.

3. Undertecknande av årsredovisningen 2015

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 22 februari 2016

Helén Ängmo

Tillförordnad generaldirektör